

D4R7 Slovensko PPP
Sťažnosť SG/E/2018/35

Slovensko

Mechanismus na vybavovanie sťažností - Mechanismus na vybavovanie

SPRÁVA SO ZÁVERMI

26. januára 2021

Vypracoval

Mechanizmus EIB na vybavovanie sťažností

Na vedomie externe

Sťažovatelia
Predkladateľ

Na vedomie interne

Predstavenstvo
Generálny tajomník
Generálny inšpektor
Dotknuté útvary EIB

Odmietnutie zodpovednosti

Závery uvedené v tejto správe vychádzajú z informácií, ktoré malo oddelenie mechanizmu skupiny EIB na vybavovanie sťažností k dispozícii do júla 2020 (vrátane). Podotýkame, že dodatočné informácie boli spracované oddelením mechanizmu skupiny EIB na vybavovanie sťažností počas jeho konzultácie s EIB do novembra 2020 (vrátane). Ďalšie informácie, ktoré oddelenie mechanizmu skupiny EIB na vybavovanie sťažností dostalo po tomto dátume a majú pre vyšetrovanie podstatný význam, boli do tejto správy zahrnuté, ale neboli posudzované.

Čo je EIB-CM

Mechanizmus skupiny Európskej investičnej banky na vybavovanie sťažností (EIB-CM) je nástroj umožňujúci riešenie sporov v prípade, že sa hociktorý člen verejnosti domnieva, že Európska investičná banka a/alebo Európsky investičný fond konal nesprávne, t. j. že skupina Európskej investičnej banky sa dopustila nesprávneho úradného postupu.

Nesprávny úradný postup znamená nedostatočný alebo zlý úradný postup. Dochádza k nemu vtedy, ak skupina EIB nekoná v súlade s platnou legislatívou a/alebo zavedenými politikami, štandardmi a postupmi, nedodrížiava zásady dobrej správy alebo porušuje ľudské práva. Medzi príklady nedodrížiavania zásad dobrej správy patria administratívne nezrovnalosti, nepoctivosť, diskriminácia, zneužitie právomoci, nezodpovedanie podania, odopretie poskytnutia informácií a zbytočné prieťahy. Nesprávny úradný postup môže takisto súvisieť s environmentálnymi a sociálnymi vplyvmi činností skupiny Európskej investičnej banky a implementáciou politík spojených s projektovým cyklom a inými platnými politikami skupiny Európskej investičnej banky. Za nesprávny úradný postup možno tiež považovať aj rozhodnutia, konania alebo opomenutia skupiny Európskej investičnej banky, pri ktorých sa odôvodneným obavám zainteresovaných strán nevenuje riadna pozornosť.

Viac informácií o mechanizme skupiny Európskej investičnej banky na vybavovanie sťažností sa nachádza na: <http://www.eib.org/en/about/accountability/complaints/index.htm>

OBSAH

1. SŤAŽNOSŤ	8
2. VÝCHODISKOVÉ INFORMÁCIE.....	9
3. PLATNÝ REGULAČNÝ RÁMEC	12
4. PROJEKTOVÝ CYKLUS EIB.....	23
5. METODIKA SKÚMANIA.....	31
6. ZISTENIA A ZÁVERY	31
7. ODPORÚČANIA A NÁVRHY NA ZLEPŠENIE	43
8. PRÍLOHA 1 SKRATKY.....	45

Zhrnutie

V rámci tohto skúmania EIB-CM sa reaguje na sťažnosť súvisiacu s environmentálnymi a sociálnymi vplyvmi projektu verejno-súkromného partnerstva (ďalej len „PPP“) D4R7 Slovensko (ďalej len „projekt“). Projekt predložený na financovanie EIB v októbri 2015 pozostáva z projektovania a výstavby 27 km diaľnice D4 okolo Bratislavy. Zhotoviteľom časti diaľnice D4 ako súčasť D4/R7 PPP je koncesionár (ďalej len „dlžník“) v súlade s podmienkami dohody o projekte uzatvorenej so Slovenskou republikou, ktorú zastupuje ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja (ďalej len „predkladateľ“).

Sťažnosť sa týka najmä výstavby nového mosta ponad rieku Dunaj nachádzajúceho sa na území sústavy Natura 2000. Sťažovatelia uvádzajú neprimerané posúdenie a monitorovanie environmentálnych a sociálnych vplyvov projektu, pričom uvádzajú viaceré prekrývajúce sa dôvody, ktoré sú na účely tohto vyšetrovania súladu uvedené nižšie. V stručnosti, sťažovatelia tvrdia:

- 1 že predmetný most nedodríava ustanovenia medzinárodných dohôd, ktoré definujú plavebnú výšku 10 metrov nad najvyššou plavebnou hladinou;
- 2 že dochádza k rozsiahlej degradácii biotopov v chránených vtáčích územiach sústavy Natura 2000;
- 3 že projekt nie je v súlade s právnymi predpismi Európskej únie (EÚ)/vnútroštátnymi právnymi predpismi o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (ďalej len „EIA“) z týchto štyroch dôvodov: (1) rozkúskovanie, (2) chýbajúca zmysluplná verejná konzultácia, (3) nevykonanie posúdenia značných environmentálnych vplyvov vrátane zvýšeného rizika ohrozenia bezpečnosti kajakárov alebo iných rekreačných vodných športovcov vyplývajúce zo zmeny v návrhu mosta a (4) nezabezpečenie prístupu k spravodlivosti;
- 4 že projekt nie je v súlade s vnútroštátnym právom, najmä že (1) pri stavebných prácach projektu sa použil nezákonne vyťažený materiál a (2) projekt nemá platné stavebné povolenia (ďalej len „SP“) vzhľadom na zmeny vo schválených plánoch a vzhľadom na skutočnosť, že zisťovacie konanie EIA, ktoré je podmienkou pre vydanie SP, stále prebieha.

V správe EIB-CM z počiatočného posúdenia z 28. februára 2019 sa konštatovalo, že podnety vznesené sťažovateľmi si vyžadujú kontrolu súladu vo veci týchto tvrdení.

Proces kontroly súladu zahŕňal preskúmanie príslušnej dokumentácie; rozhovory s i) EIB, ii) sťažovateľmi, iii) predkladateľom, iv) dlžníkom a v) úradníkmi z Európskej komisie (ďalej len „EK“); a návštevu miesta zo strany EIB-CM. V súlade so zásadami, referenčným rámcom a vnútorným poriadkom EIB-CM sa v tejto správe dokumentujú nálezy EIB-CM zohľadňujúce zdroje informácií dostupné v tom čase.

V rámci analýzy EIB-CM súvisiacej s tvrdeniami sa dospelo k záveru, že:

- 1 Odporúčania Dunajskej komisie boli pri vypracovaní návrhu primerane zohľadnené; horizontálne a vertikálne voľné vzdialenosti sú v súlade so súčasnými medzinárodnými normami; a návrh aj stavebné práce monitoruje technický poradca veriteľa a nezávislý inžinier.
 - 2 EIB vyplatila finančné zdroje na základe predbežného oznámenia o kompenzačných opatreniach adresovaného EK. Konečné oznámenie o kompenzačných opatreniach bolo EK adresované približne a) dva roky po začiatku výstavby týkajúcej sa uvedených opatrení a b) tri roky po začiatku výstavby projektu. Okrem toho, EIB pred vyplatením finančných prostriedkov nezabezpečila primeranosť oneskorených opatrení určených na kompenzáciu nepriaznivých environmentálnych vplyvov projektu na chránené biotopy/druhy. Napriek nedávno dosiahnutému pokroku vplyvy projektu na územia sústavy Natura 2000 zostávajú otáznymi, pravdepodobne do konca roku 2020 vyriešené nebudú, ako sa vyžadovalo v čase skúmania, a chýba monitorovanie súčasnej i budúcej účinnosti.
- 3.1 Čo sa týka údajného rozkúskovania, súdne a správne rozhodnutia na vnútroštátnej úrovni naznačujú, že rozdelenie zmien na päť samostatných zisťovacích konaní nie je v súlade s požiadavkami práva EÚ ani vnútroštátneho práva. Na základe informácií spracovaných ako súčasť hodnotenia a monitorovania

namietaného projektu má EIB dôvody na posilnenie monitorovania tejto operácie. Monitorovacie činnosti, ktoré vykonala EIB, považovali súdne konania na vnútroštátnej úrovni za pretrvávajúce riziko pre projekt, neexistuje však dôkazná dokumentácia o monitorovaní vývoja zo strany EIB po vydaní rozhodnutí ministerstva životného prostredia o odvolaní svojich rozhodnutí o zisťovacích konaniach týkajúcich sa oznámenia o zmenách č. 3 a č. 4.

- 3.2 Čo sa týka údajnej chýbajúcej zmysluplnej konzultácie, zatiaľ čo technické zmeny v návrhu mosta vychádzajúce z ekonomickej optimalizácie neboli posúdené v rámci úplného procesu EIA, boli predmetom zisťovacieho konania, ktoré bolo následne predmetom verejnej informácie/konzultácie, ako sa to vyžaduje podľa platného regulačného rámca.
- 3.3 Čo sa týka údajného nevykonania posúdenia značných environmentálnych vplyvov, aj keď súdne a správne rozhodnutia na vnútroštátnej úrovni naznačujú nedostatky týkajúce sa súladu namietaného projektu s platným regulačným rámcom, pokiaľ nie sú ukončené prebiehajúce súdne a správne konania, nemožno vyvodiť záver o posúdení značných environmentálnych vplyvov vrátane bezpečnosti návrhu nového mosta. Čo sa týka bezpečnosti pri činnostiach ako kajakovanie alebo plávanie, vzhľadom na závažnosť tvrdení predložených ako súčasť oficiálnej sťažnosti banke, EIB-CM sa domnieva, že EIB mala skôr aktívne zhromažďovať a skúmať príslušnú dokumentáciu po oznámení o sťažnosti, než vykonávať tieto úkony počas konzultovania správy EIB-CM so závermi. EIB-CM podotýka, že proces zhromažďovania dokumentácie nie je dokončený.
- 3.4 Čo sa týka údajného nezabezpečenia prístupu k spravodlivosti, skúmanie ukazuje, že sťažovateľ mal prístup k súdnym konaniam vo veci platnosti rozhodnutí o zisťovacom konaní.
- 4 Čo sa týka údajnej nezákonnej ťažby materiálu, prevádzkové útvary EIB sledovali vývoj súvisiaci s prebiehajúcim trestným konaním vo veci údajnej nezákonnej ťažby materiálu a súvisiacej kontaminácie; aj keď EIB-CM nie je v pozícii zaujať v tejto fáze odôvodnené stanovisko, zdôrazňuje dôležitosť pokračujúceho monitorovania vývoja súvisiaceho s konaním uvedeným vyššie. Čo sa týka údajne chýbajúcich platných SP—, v rámci skúmania sa nedospelo k záveru, že by súdne a správne rozhodnutia týkajúce sa platnosti rozhodnutí o zisťovacom konaní priamo ovplyvňovali platnosť SP.

Správa so závermi obsahuje na základe týchto nálezov viaceré odporúčania s cieľom riešiť základné nedostatky, a to tieto:

- EIB by mala dostať od predkladateľa a/alebo dlžníka:
 - uspokojivé vysvetlenie o realizovateľnosti časového rámca na realizáciu kompenzačných opatrení do termínu stanoveného v zmluve o financovaní, ako aj o koordinácii realizačných prác spojených s kompenzačnými opatreniami týkajúcimi sa stavebných činností pre projekt;
 - uspokojivé dôkazy, že kompenzačné opatrenia, ktorých realizácia sa vyžaduje a je uskutočniteľná v strednodobom alebo dlhodobom horizonte, sú účinne urýchlené; a
 - uspokojivé dôkazy o primeraných dodatočných kompenzačných opatreniach (vrátane schválenia a potrebných povolení) z dôvodu oneskorenia v realizácii kompenzačných opatrení oznámených EK v prípade, ak realizácia neprebehne do termínu stanoveného v zmluve o financovaní.
- EIB by mala využiť primerané opatrenia s cieľom zabezpečiť, že uvedené úkony sú uspokojivo realizované, vrátane uistenia, že kompenzačné opatrenia budú realizované do termínu stanoveného v zmluve o financovaní alebo že dlžník sa zaviazal zaviesť dodatočné kompenzačné opatrenia z dôvodu oneskorenia v realizácii. Primerané opatrenia môžu okrem iného zahŕňať zadržanie platieb.
- Ak pri budúcich operáciách budú platby podmienené oznámením o kompenzačných opatreniach zo strany členského štátu adresovaným Európskej komisii, a bez toho, aby boli dotknuté právne záväznosti

povinnosti banky, kde sú oblasti záujmu identifikované ako v tomto prípade (napr. prvé oznámenie adresované EK, podmienené oznámenie, neúplné oznámenie), považovalo by sa za osvedčený postup nadviazať ešte pred vyplatením prostriedkov kontakt s EK s cieľom zhromaždiť informácie v snahe podporiť rozhodnutie banky, že podmienka viazaná na finančnú pomoc EIB bola splnená.

- Na základe informačných povinností dlžníka podľa zmluvy o financovaní bude EIB naďalej dôsledne sledovať vývoj prebiehajúcich súdnych a správnych konaní.
- Ak je EIB upovedomená o rozhodnutí vydanom príslušnými orgánmi, ktoré tretie strany právne napadnú na súde alebo ho príslušný orgán zruší, mala by zabezpečiť, aby príslušné útvary EIB s požadovanými odbornými znalosťami (napr. experti na životné prostredie) sledovali dosahy súdneho konania. Príslušné útvary EIB by mali zvyšovať povedomie o dôležitosti zapojenia týchto zdrojov v podobných situáciách.
- Posúdenie obáv sťažovateľa o verejné zdravie a bezpečnosť zo strany útvarov EIB by malo byť doplnené o preskúmanie chýbajúcej dokumentácie k odskúšaniu sledovania plavákov, s cieľom poskytnúť uistenie o podstatnom súlade so štandardom č. 9 čo sa týka mosta ponad rieku Dunaj.

Oddelenie EIB-CM vypracovalo viaceré návrhy na zlepšenie súvisiace s prebiehajúcim súdnym konaním/trestnými vyšetreniami a verejnou konzultáciou o oznamovaní zmien.

Príslušné útvary EIB by mali podať správu o implementácii uvedených úkonov predstavenstvu EIB do štvrtého štvrtého štvrtého 2021.

Oddelenie EIB-CM zmonitoruje implementáciu svojich záverov najneskôr jeden rok od zverejnenia tejto správy.

Tvrdenie	Výsledok
1. Nesúlady technického návrhu projektu s ustanoveniami medzinárodných dohôd	Neodôvodnené
2. Negatívny vplyv projektu na územie sústavy Natura 2000	Odporúčanie
3. Nesúlady projektu s právnymi predpismi EÚ/vnútroštátnymi právnymi predpismi v oblasti EIA	Odporúčanie
4. Nesúlady projektu s vnútroštátnym právom	Neodôvodnené

SG/E/2018/35 — D4R7 Slovensko PPP

Sťažovatelia: Slovenské mimovládne organizácie

Dátum doručenia: 31. augusta 2018

Dôvernosc: Nie je dôverné

1. Sťažnosť

1.1 Dňa 31. augusta 2018 prijalo oddelenie mechanizmu Európskej investičnej banky na vybavovanie sťažností (ďalej len „EIB-CM“) od slovenských mimovládnych organizácií (spoločne ďalej len „sťažovatelia“) sťažnosť (ďalej len „sťažnosť“) týkajúcu sa hlavne výstavby nového mosta ponad rieku Dunaj v blízkosti úseku D4 Jarovce – Ivanka Sever.

1.2 V stručnosti, sťažovatelia tvrdia, že významné úpravy v návrhu projektu, ktoré neboli predmetom posúdenia environmentálnych a sociálnych vplyvov (ďalej len „ESIA“), môžu mať nepriaznivé environmentálne a sociálne (ďalej len „E&S“) vplyvy. V odsekoch nižšie sa uvádzajú tvrdenia predložené sťažovateľmi.

1.3 Podľa sťažovateľov nie je nový most v súlade s ustanoveniami medzinárodných dohôd, ktoré definujú plavebnú výšku 10 metrov nad najvyššou plavebnou hladinou.

1.4 Sťažovatelia tvrdia, že dochádza k rozsiahlej degradácii biotopov v chránených vtáčích územiach sústavy Natura 2000¹ a že stavebný odpad bol navezený do násypov, čo spôsobuje úhyn rýb.

1.5 Sťažovatelia spochybňujú súlad projektu s právnymi predpismi EÚ/vnútroštátnymi právnymi predpismi v oblasti posudzovania environmentálnych vplyvov (EIA). Uvádzajú i) rozkúskovanie², ii) chýbajúcu zmysluplnú verejnú konzultáciu,³ iii) nevykonanie posúdenia značných environmentálnych vplyvov⁴ a iv) nezabezpečenie prístupu k spravodlivosti.⁵ Okrem toho, sťažovatelia tvrdia, že úprava mosta na diaľnici D4 ponad rieku Dunaj (zo závesného oceľového mosta na betónový most s dvomi piliermi v plavebnej komore koryta rieky⁶) významne zvyšuje riziko ohrozenia bezpečnosti jednotlivcov, ktorí kajakujú alebo pestujú iné rekreačné vodné športy tradične vykonávané v tejto oblasti.

1.6 Napokon sťažovatelia spochybňujú súlad projektu s vnútroštátnym právom. Tvrdia najmä, že i) pri stavebných prácach projektu sa použil⁷ nezákonne vyťažený materiál a že ii) projekt nemá platné stavebné povolenie (SP) vzhľadom na zmeny vo schválených plánoch a vzhľadom na skutočnosť, že zisťovacie konanie EIA, ktoré je podmienkou pre vydanie SP, stále prebieha. V októbri 2018 oddelenie EIB-CM upovedomilo divíziu EIB pre vyšetrovanie podvodov o nezákonných ťažbách počas stavebných prác projektu, ako aj o prebiehajúcom trestnom vyšetrovaní, ktoré vedú slovenské orgány.

¹ „[...] násyp odrezal časť rieky, ktorá „umiera“, pretože voda sa v dôsledku nedostatočného prepojenia so zvyškom toku prehrieva [...]“

² „Konzorcium robí v projekte drastické zmeny, ktoré rozkúskoval do 30 nových EIA konaní. Verejnosť nemá šancu sa v tom zorientovať, na niektoré úseky bežia paralelne 3 EIA procesy pre jednotlivé zmeny zvlášť. Tým sa stráca zmysel posudzovania vplyvov na životné prostredie, zmeny sa nehodnotia kumulatívne.“

³ „Obyvatelia sa dozvedia, že 400 m dlhý most sa z pôvodného projektu zmenil na násyp, až keď sa začne stavať. Ľudia čerpajú informácie zo šumov, okrem iného sa napríklad šíri medzi ľuďmi, že nový most ponad Dunaj bol z pohľadu cyklistického vybavenia totálne zmenený a optimalizovaný. „Ľudia sú neinformovaní.“

⁴ „Po vydaní stavebných povolení sa konzorcium rozhodlo projekt drasticky zmeniť tak, aby dosiahol nižšie investičné náklady. Došlo k zníženiu návrhovej rýchlosti zo 120 km/h na 100 km/h, bola zúžená diaľnica o 1 m, rýchlostná cesta o 7 m, plánovaný most s dĺžkou 400 m v Jarovciach bol zmenený na násyp, optimalizuje sa dĺžka protihlukových stien, bola zmenená konštrukcia a poloha pilierov v toku Dunaja a došlo k stovkám ďalších významných zmien. Pre nový projekt neboli posúdené vplyvy na životné prostredie (len zisťovacie konanie, tzv. screening) [...] Zmena projektu je drastická a vyžaduje novú EIA. Nový projekt radikálne zmenil podmienky pre migráciu zveri.“

⁵ „V roku 2016 bola voči rozhodnutiu Ministerstva životného prostredia, že zmenu stavby Diaľnice D4 Jarovce – Ivanka sever nie je potrebné posudzovať, podaná žaloba, doteraz nebolo vytýčené ani len pojednávanie.“

⁶ „Konzorcium zmenilo most na diaľnici D4 ponad Dunaj, je nižší a má viac pilierov. Pôvodné rozpätie pilierov bolo 222 m, nové je len 170 m. Plavebná šírka pre plavbu lodí je medzinárodne dohodnutými zmluvami na Dunaji dohodnutá na minimálne 150 m a zúženie vzdialenosti pilierov na 170 m bude predstavovať len 10 m rezervu na každej strane[...]“

⁷ Kontaminovaná zemina zo skládok v bratislavskej štvrti Nivy a nezákonná ťažba štrku na „Žitnom ostrove“, ktorý je zároveň zdrojom pitnej vody. Sťažovatelia sa odvolali na správy v médiách o trestnom stíhaní vedenom vnútroštátnymi policajnými orgánmi vo veci údajného nezákonného nakladania s nebezpečným odpadom bez potrebných povolení, ako aj údajného poškodzovania životného prostredia.

1.7 Dňa 24. septembra 2018 sťažovatelia upovedomili oddelenie EIB-CM o ich zámere zriecť sa dôvernosti v tejto veci.

Zhrnutie tvrdení

- 1. Nesúlad technického návrhu projektu s ustanoveniami medzinárodných dohôd**
- 2. Negatívny vplyv projektu na územie sústavy Natura 2000**
- 3. Nesúlad projektu s právnymi predpismi EÚ/vnútroštátnymi právnymi predpismi v oblasti EIA**
 - a. Rozkúskovanie*
 - b. Chýbajúca zmysluplná verejná konzultácia*
 - c. Nevykonanie posúdenia značných environmentálnych vplyvov vrátane bezpečnosti nového návrhu mosta.*
 - d. Nezabezpečenie prístupu k spravodlivosti*
- 4. Nesúlad projektu s vnútroštátnym právom**
 - a. Nezákonná ťažba materiálu*
 - b. Chýbajúce platné stavebné povolenia*

2. Východiskové informácie

2.1 Projekt

2.1.1 Európska investičná banka (EIB) schválila 21. októbra 2015 financovanie pre projekt verejno-súkromného partnerstva (PPP) D4R7 Slovensko, pričom poskytla pôžičku vo výške 426,92 milióna EUR na výstavbu dvoch úsekov diaľnice D4 okolo Bratislavy („Jarovce – Ivanka Sever“ a „Ivanka Sever – Rača“) (ďalej len „projekt“). Pôžička má záruku v rámci Európskeho fondu pre strategické investície a je súčasťou väčšieho balíka financovania s podporou Európskej banky pre obnovu a rozvoj (ďalej len „EBOR“). EIB podpísala pôžičku s dlžníkom v júni 2016.

2.1.2 Projekt je súčasťou komplexnej cestnej transeurópskej dopravnej siete (ďalej len „TEN-T“). Vybudovaná diaľnica D4 bude mať najmenej dva jazdné pruhy v oboch smeroch (2x2), pričom niektoré úseky budú mať tri jazdné pruhy v oboch smeroch (2x3). Projekt zahŕňa 9 mimoúrovňových križovatiek a 60 mostov vrátane mosta ponad rieku Dunaj. Cieľom projektu je vybudovanie nového vysokokapacitného obchvatu a strategickkej cestnej komunikácie okolo hlavného mesta a odľahčenie existujúcej siete, najmä úseku D1 – cez a v rámci Bratislavy.

2.1.3 Predkladateľom a obstarávateľom je ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja (ďalej len „predkladateľ“), ktoré zastupuje Slovenskú republiku. S predkladateľom má EIB vybudovaný vzťah, pretože bola účastníkom predchádzajúcich dopravných projektov, ako cestných, tak i železničných. Koncesionárom a dlžníkom EIB je spoločnosť Zero Bypass Limited, spoločnosť s osobitným určením (ďalej len „SPC“) zriadená na účely projektu⁸. Hlavnú zmluvu o projektovaní a výstavbe pre projekt podpísal dlžník so spoločnosťou D4R7 Construction s.r.o. (ďalej len „zhotoviteľ EPC“), zapísaným stavebným spoločným podnikom, ktorý tvoria dve dcérske spoločnosti materských spoločností SPC. Za prevádzku a údržbu bude priamo zodpovedný dlžník.

2.1.4 Technický poradca veriteľov (Lenders' Technical Advisor, ďalej len „LTA“) sleduje okrem iného technické, environmentálne, zdravotné a bezpečnostné aspekty realizácie projektu v mene veriteľov. Ako sa uvádza v dohode uzatvorenej medzi nezávislým inžinierom (Independent Engineer, ďalej len „IE“), predkladateľom a

⁸ Koncesná zmluva medzi predkladateľom a dlžníkom bola uzatvorená v máji 2016.

dĺžnikom, IE samostatne potvrdzuje zmluvne požadovanú kvalitu a dosiahnutý pokrok a podáva mesačné správy. IE vydáva stanoviská a správy, okrem iného o i) zmenách v návrhu projektu a ii) opatreniach v oblastiach ekológie a biodiverzity, ktoré sa majú realizovať ako súčasť prác. Tieto správy sa sprístupňujú veriteľom.

2.1.5 Na projekt sa vzťahuje príloha I smernice EIA, ako aj príloha A zákona o EIA (pozri ods. 3.3.4 tejto správy). Pôvodne bol projekt vypracovaný na štyri úseky s príslušnými posúdeniami EIA vykonanými v období rokov 2007 až 2011 vrátane posúdenia alternatívnych možností. Rozhodnutia o EIA vydalo ministerstvo životného prostredia (ďalej len „MŽP“) v období rokov 2010 až 2012 pre každý úsek projektu v nadväznosti na konzultácie s orgánmi a verejnosťou.⁹ Projekt bol prijatý na realizáciu s výhradou splnenia podmienok vrátane tých podmienok, ktoré sa týkali zmiernenia očakávaných vplyvov a ich kompenzácie. Vzhľadom na očakávané značné negatívne vplyvy na chránené prírodné oblasti sa pre úsek D4 Jarovce – Ivanka Sever požadovalo ďalšie príslušné posúdenie a schválenie.

2.1.6 V období rokov 2012 až 2013 došlo k zmenám v navrhovaných trasách a projektovej špecifikácii. Projekt bol predefinovaný na päť úsekov: D4 Jarovce – Ivanka Sever, D4 Ivanka Sever – Rača, R7 Prievoz – Ketelec, R7 Ketelec – Dunajská Lužná a R7 Dunajská Lužná – Holice.

MŽP bolo o zmenách upovedomené a v nadväznosti na konzultácie vydalo v období rokov 2013 až 2014 pre týchto päť úsekov rozhodnutia o zisťovacích konaniach. Pri zmenách v projekte sa neočakávalo, že budú mať značný nepriaznivý vplyv na životné prostredie, a preto neboli predmetom úplného posúdenia EIA. Územné povolenia boli vydané v období rokov 2013 až 2014.

Obrázok 1: Úseky diaľnice D4 a rýchlostnej cesty R7

2.1.7 Projekt na úseku D4 Jarovce – Ivanka Sever priamo prechádza alebo zasahuje do území vymedzených v sústave Natura 2000, Ramsarskom dohovore alebo na vnútroštátnej úrovni. V nadväznosti na primerané posúdenie sa v súlade s článkom 6 smernice o biotopoch, ktoré bolo ukončené v roku 2014, zistilo, že projekt v blízkosti úseku D4 Jarovce – Ivanka Sever nepriaznivo ovplyvňuje integritu osobitne chráneného územia (Special Protection Areas, ďalej len „SPA“) podľa smernice o vtákoch: SKCHUU007 „Dunajské Luhy“ a územie európskeho významu (Site of Community Importance, ďalej len „SCI“) podľa smernice o biotopoch: SKUEV0295 „Biskupické Luhy“. Tieto územia zahŕňujú oblasti pozdĺž rieky Dunaj, ktoré predstavujú prírodné sladkovodné mokrade. Obzvlášť sú dotknuté hniezdiská troch druhov vtákov chránených na európskej úrovni: bocian čierny (*Ciconia nigra*), haja tmavá (*Milvus migrans*) a orliak morský (*Haliaeetus albicilla*). Priamo dotknuté sú aj lužné lesy a biotopy konkrétnych chrobákov. Primeraným posúdením sa nezistilo, že by projekt nepriaznivo ovplyvňoval integritu iných neďalekých území¹⁰.

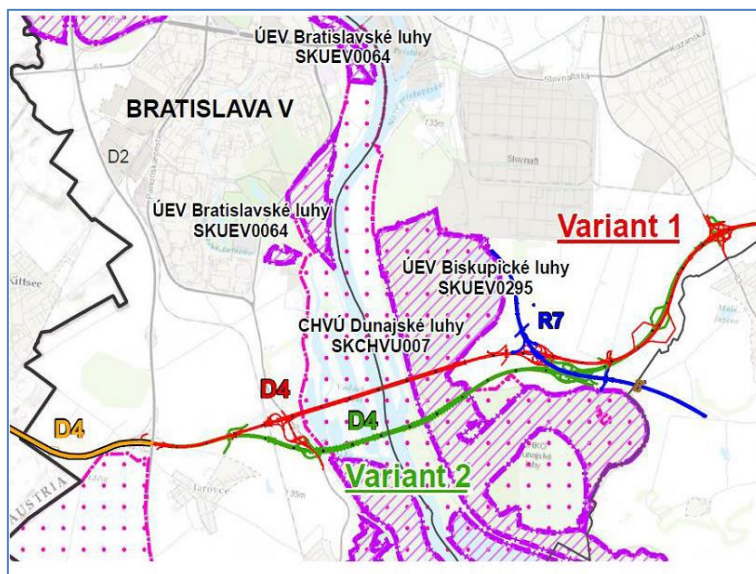
2.1.8 Pri neexistencii alternatívnych riešení slovenská vláda projekt v roku 2014 schválila na základe naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu. Očakávaná priama deštrukcia biotopov mala byť kompenzovaná prostredníctvom vyvažujúcich opatrení vrátane zalesňovania poľnohospodárskej pôdy, revitalizácie priľahlých trávnych porastov a lužných mokradí, zmeny stavu existujúcich lesov a presunu poľnohospodárskej/hospodárskej pôdy na nové lužné lesy. Zmierňujúce a kompenzačné opatrenia vyžadované

⁹ D4 Jarovce – Ivanka Sever, D4 Ivanka Sever – Záhorská Bystrica, R7 Bratislava – Dunajská Lužná a R7 Dunajská Lužná – Holice.

¹⁰ Územie SPA SKCHVU 029 „Sýsoľské polia“, územie SCI SKUEV 0269 „Ostrovne Lúčky“ a územie SCI SKUEV0279 „Šúr“ vedľa úseku diaľnice D4 Ivanka Sever – Rača.

na základe zákona boli stanovené v environmentálnom rozhodnutí a povoleniach o územnom plánovaní. Stavebné práce sa začali v roku 2016.

Obrázok 2: Diaľnica D4 prechádzajúca územiami sústavy Natura 2000

2.2 Konania o nesplnení povinnosti

2.2.1 V rámci environmentálneho posudzovania projektu (2005 – 2014) sa Európska komisia zaoberala dvoma konaniami o nesplnení povinnosti.

2.2.2 Vec 2010/4193 sa týkala nedostatočného uplatňovania smernice o strategickom environmentálnom posudzovaní (Strategic Environmental Assessment, ďalej len „SEA“) na „Program prípravy a výstavby ciest I. triedy na roky 2007 – 2010“ Slovenskej republiky. Diaľnica D4 bola v rámci programu novo definovaná a nepodliehala posúdeniu SEA. Príslušné vnútroštátne orgány vykonali posúdenie SEA programu vrátane diaľnice D4 v roku 2012, čo viedlo k ukončeniu konania o nesplnení povinnosti.

2.2.3 Vo veci 2013/2034 EK usúdila, že implementácia smernice EIA do vnútroštátneho právneho poriadku nebola primeraná, pretože vnútroštátne právne predpisy vytvorili nedostatočné prepojenie procesu posudzovania navrhovaných činností s následnými povoľovacími konaniami. EK usúdila, že sa tak vytvoril priestor pre nerešpektovanie výsledkov postupu posudzovania vplyvov a neposkytla sa záruka plného výkonu práv dotknutých členov verejnosti, ktorí sú stranami konania alebo si želajú byť stranami konania, ktoré má vplyv na životné prostredie. Po tom, čo zmeny v zákone o EIA nadobudli v rokoch 2015 a 2017 platnosť, sa konanie o nesplnení povinnosti ukončilo.

2.3 Vnútroštátne súdne konania

2.3.1 Rozhodnutie MŽP z roku 2016, podľa ktorého u oznámenej zmeny v projekte (vrátane konštrukcie mosta) sa nepredpokladá podstatný negatívny vplyv na životné prostredie, a preto nebude predmetom úplného posúdenia EIA, bolo zrušené rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave z 22. novembra 2018.¹¹ Vo svojom rozhodnutí krajský súd konštatoval, že príslušný vnútroštátny orgán mal pristúpiť k úplnému posúdeniu EIA podľa zákona o EIA a vec vrátil MŽP na ďalšie konanie. Podľa rozhodnutia je MŽP viazané vysloveným právnym záverom krajského súdu a bude jeho povinnosťou zistiť skutkový stav veci v zodpovedajúcom rozsahu na podrobenie navrhovanej zmeny činnosti a posúdeniu jej vplyvu na životné prostredie.

2.3.2 MŽP podalo proti tomuto rozhodnutiu odvolanie na najvyšší súd. Z informácií, ktoré poskytli útvary EIB oddeleniu EIB-CM v novembri 2020, vyplýva, že najvyšší súd vrátil vec krajskému súdu v Bratislave na nové

¹¹ Vec č. 6S/347/2016 – 121.

konanie. Vnútroštátne súdne konanie týkajúce sa posúdenia vplyvov na životné prostredie ešte nebolo ukončené¹².

3. Platný regulačný rámec

3.1 Politiky a postupy EIB-CM

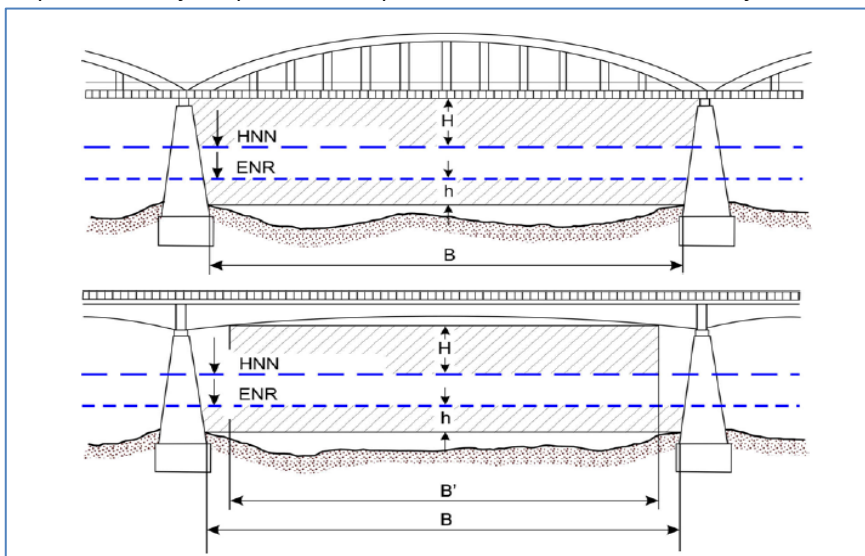
3.1.1 V roku 2012 bolo oddelenie EIB-CM v rámci Mechanizmu EIB na vybavovanie sťažností, zásad, referenčného rámca a vnútorného poriadku (Politika EIB-CM) poverené riešením sťažnosti týkajúcej sa údajného nesprávneho úradného postupu EIB.¹³ Nesprávny úradný postup znamená nedostatočný alebo zlý úradný postup. Dochádza k nemu vtedy, ak EIB nekoná v súlade s platnou legislatívou a/alebo zavedenými politikami, štandardmi a postupmi¹⁴. Nesprávny úradný postup môže takisto súvisieť s environmentálnymi alebo sociálnymi vplyvmi činností EIB¹⁵.

3.1.2 Oddelenie EIB-CM nie je príslušné vyšetrovať sťažnosti týkajúce sa medzinárodných organizácií, inštitúcií a orgánov Spoločenstva a vnútroštátnych, regionálnych alebo miestnych orgánov.¹⁶

3.2 Medzinárodné právo a normy

3.2.1 Belehradský dohovor¹⁷ zveruje štátom povinnosť udržiavať „dobrý stav splavnosti“ (Good Navigation Status, ďalej len „GNS“) na Dunaji. Dunajská komisia zriadená v rámci Belehradského dohovoru vydala odporúčania, v ktorých sa definujú požiadavky na fyzickú infraštruktúru (vrátane mostov) z pohľadu GNS.¹⁸

3.2.2 Čo sa týka splavnosti na rieke Dunaj, v odporúčaní Dunajskej komisie¹⁹ sa rieka delí na úseky. V prípade Slovenskej republiky a na úseku po Belehrad je odporúčané rozpätie mosta 120 až 150 m. Dunajská komisia poskytuje odporúčania pre novo postavené mosty, pretože existujú mosty s parametrami, ktoré nedosahujú tieto odporúčania. Nový návrh spĺňa minimálnu požiadavku na horizontálnu voľnú vzdialenosť (B) a vertikálnu voľnú vzdialenosť (H) mosta najmenej $B = 150$ m; najmenej $H = 10$ m.²⁰

Obrázok 3: Voľná vzdialenosť v návrhu mosta

3.2.3 Z pohľadu bezpečnosti a ochrany zdravia a s cieľom

¹² Z informácií, ktoré poskytli útvary EIB oddeleniu EIB-CM 17. novembra 2020, vyplýva, že najvyšší súd vrátil vec Krajskému súdu v Bratislave na nové konanie.

¹³ Mechanizmus EIB na vybavovanie sťažností – zásady, referenčný rámec a vnútorný poriadok (2012), § II ods. 3 a 4 a § III ods. 1.4.

¹⁴ Tamže, § II ods. 1.2.

¹⁵ Tamže, § II ods. 1.2.

¹⁶ Tamže, § IV ods. 2.3.

¹⁷ Dohovor o režime plavby na Dunaji, Belehrad, 1948. Podotýkame, že podobná povinnosť sa uvádza aj v nariadení TEN-T. Pozri: Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1315/2013 z 11. decembra 2013 o usmerneniach Únie pre rozvoj transeurópskej dopravnej siete a zrušení rozhodnutia č. 661/2010/EÚ, článok 15 ods. 3 písm. b).

¹⁸ Pozri napríklad: Odporúčania Dunajskej komisie o minimálnych požiadavkách pre parametre štandardnej plavebnej dráhy, hydrotechnické a iné zariadenia na Dunaji (2012).

¹⁹ http://www.danubecommission.org/uploads/doc/publication/Gabaritov_farvatera/Recommandations%20gabarits%202013.pdf

²⁰ Odporúčania Dunajskej komisie – Budapešť, 2013. Takisto pre informáciu, voľné vzdialenosti všetkých mostov na slovenskom úseku rieky (zdroj: <http://www.viadonau.org/home/>).

predíť nárazom do pilierov mosta sa vodohospodárskymi otázkami na rieke Dunaj zaoberá Medzinárodná komisia pre ochranu Dunaja²¹ a jej expertná skupina.

3.3 Právne predpisy týkajúce sa EIA na úrovni EÚ a vnútroštátnej úrovni

3.3.1 EÚ prijala tieto smernice týkajúce sa environmentálneho posudzovania²²:

- Smernica 2001/42/ES Európskeho parlamentu a Rady o posudzovaní účinkov určitých plánov a programov na životné prostredie (ďalej len „smernica SEA“);
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie (kodifikácia) (ďalej len „smernica EIA“), zmenená smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2014/52/EÚ.

3.3.2 Okrem toho je potrebné podotknúť, že Slovenská republika je stranou Dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia (Aarhuský dohovor).

3.3.3 Platným vnútroštátnym právnym predpisom je zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o EIA“). Zákon o EIA bol niekoľkokrát zmenený. V roku 2009 sa napríklad zmena týkala objasnenia zisťovacích konaní pre činnosti pod prahovými hodnotami a revízie postupov pre povoľovanie činností, ktoré sú predmetom posúdenia EIA, zatiaľ čo v roku 2010 bola prijatá nová definícia pojmu „dotknutá verejnosť“²³. Táto zmena umožňuje osobám spĺňajúcim podmienky stať sa stranami príslušných rozhodovacích postupov a mať prístup k súvisiacim súdnym konaniam.

3.3.4 Zákon o EIA rozlišuje dve skupiny projektov, ktoré sa majú posúdiť z hľadiska ich možného vplyvu na životné prostredie. Projekty zo skupiny A podliehajú posúdeniu EIA povinne, zatiaľ čo projekty zo skupiny B sú predmetom zisťovacieho konania s cieľom určiť, či sa posúdenie EIA má nariadiť alebo nie.

3.3.5 Zisťovacie konanie sa začína prezentáciou predbežnej environmentálnej štúdie navrhovanej činnosti, ktorá je predmetom zisťovacieho konania. Zisťovacie konanie sa končí, keď príslušný orgán rozhodne, či sa navrhovaná činnosť má posudzovať podľa zákona o EIA. Ak sa rozhodne, že navrhovanú činnosť nie je potrebné posudzovať podľa zákona o EIA, začne sa povoľovacie konanie podľa osobitných predpisov. Ak sa rozhodne, že navrhovaná činnosť sa má posúdiť podľa zákona o EIA, proces postupuje do fázy povinného posudzovania.

3.3.6 Proces posudzovania vplyvu navrhovanej činnosti pozostáva z týchto základných krokov:

- predbežná environmentálna štúdia a jej pripomienkovanie,
- určenie rozsahu posúdenia a časového harmonogramu,
- správa z posúdenia EIA a jej pripomienkovanie vrátane verejnej konzultácie (verejné vypočutie),
- odborný posudok,
- záverečné stanovisko.

3.3.7 Podľa zákona o EIA správu z posúdenia EIA vypracúva navrhovateľ projektu a predkladá ju príslušnému orgánu, ktorý ju oficiálne doručí príslušným úradom a orgánom a subjektom na preskúmanie. Zákon o EIA stanovuje proces posúdenia správy z hodnotenia EIA zainteresovanými stranami vrátane verejného vypočutia a odborného posudku správy z hodnotenia EIA. Na konci tohto procesu vydá príslušný orgán záverečné stanovisko. Záverečné stanovisko je právne záväzné; musí sa v ňom uvádzať, či sa realizácia navrhovanej činnosti odporúča, za akých podmienok, ako aj požadovaný rozsah jej sledovania a vyhodnocovania po realizácii projektu. Záverečné stanovisko je záväzné pre ďalšie povoľovacie konanie a jeho platnosť je sedem rokov od nadobudnutia jeho právoplatnosti.

3.3.8 V zákone o EIA sa stanovuje, že „*Ak ide o viacero na seba nadväzujúcich zmien tej istej činnosti, ktoré samostatne nedosahujú prahové hodnoty uvedené v prílohe č. 8, ale v súčte ich dosahujú alebo prekračujú, považujú sa tieto zmeny činnosti za jednu činnosť.*“ Ostatné ustanovenia zákona o EIA potvrdzujú uvedené, keď

²¹ www.icpdr.org

²² Prehľad platného regulačného rámca týkajúceho sa vplyvu na biodiverzitu sa uvádza v ods. 3.4 tejto správy.

²³ Vrátane environmentálnych mimovládnych organizácií, ktoré sa aktívne zúčastňujú na postupe EIA a fyzických osôb, ktoré sa aktívne zúčastňujú na postupe EIA a ktoré vedú preukázať svoj záujem na dotknutej činnosti.

požadujú, aby sa do posúdenia zahrnuli kumulatívne vplyvy. V tejto súvislosti je vhodné podotknúť, že vo svojej publikácii „*Environmentálne posudzovanie projektov, plánov a programov, Rozsudky Súdneho dvora Európskej únie*“²⁴, sa EK odvoláva na judikatúru Európskeho súdneho dvora (ESD), pričom potvrdzuje dôležitosť zohľadňovania kumulatívnych vplyvov,²⁵ ako aj možnosti nápravy prostredníctvom posudzovania vplyvu na životné prostredie ex-post a jeho podmienky²⁶.

3.3.9 Napokon, v zákone o EIA sa zabezpečuje účasť verejnosti a jej informovanie v rámci posudzovania EIA. Najmä čo sa týka otázok uvedených v tejto sťažnosti, zákon o EIA stanovuje, že príslušný orgán bezodkladne informuje verejnosť na svojom webovom sídle, prípadne aj na svojej úradnej tabuli o tom, že navrhovaná činnosť alebo jej zmena podlieha zisťovaciemu konaniu a že informácie o predmete konania možno získať od povoľujúceho orgánu a príslušného orgánu. Príslušný orgán takisto informuje verejnosť o čase, mieste a spôsobe, ktorým sa relevantné informácie zverejnia, ako aj o podrobnostiach zabezpečenia účasti verejnosti v konaní vrátane informácií o povoľujúcom orgáne, ktorému možno zasielať pripomienky alebo otázky, a o lehote na zaslanie pripomienok alebo otázok. Podľa zákona o EIA verejnosť prejaví záujem na navrhovanej činnosti alebo jej zmene a na konaní o jej povolení podaním odôvodneného písomného stanoviska k oznámeniu o zmene. Verejnosť má právo podať odvolanie proti rozhodnutiu vydanému v rámci zisťovacieho konania aj vtedy, ak nebola účastníkom zisťovacieho konania.

3.4 Ochrana prírody na úrovni EÚ a vnútroštátnej úrovni

3.4.1 Natura 2000 je sústava chránených území členských štátov EÚ. Sústava NATURA 2000 má zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa v rámci EÚ. Prostredníctvom ochrany druhov a biotopov európskeho významu by sa malo zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti v Európskej únii. Právnym základom pre vytvorenie sústavy Natura 2000 sú:

- smernica Rady 79/409/EHS o ochrane voľne žijúceho vtáctva (ďalej len „smernica o vtákoch“).
- smernica Rady 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (ďalej len „smernica o biotopoch“).

²⁴ https://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/EIA_rulings_web.pdf

²⁵ „Cieľ zmenenej smernice EIA nemožno obísť rozdelením projektu a nezohľadnením kumulatívneho účinku niekoľkých projektov nesmie v praxi znamenať, že všetky projekty uniknú povinnosti posudzovania, pokiaľ ako celok môžu mať v zmysle článku 2 ods. 1 smernice EIA značný vplyv na životné prostredie. (C-392/96, Komisia/Irsko, body 76, 82; C-142/07, Ecologistas en Acción-CODA, bod 44; C-205/08, Umweltanwalt von Kärnten, bod 53; Abraham a i., bod 27; C-275/09, Brussels Hoofdstedelijk Gewest a i., bod 36)“.

²⁶ „[...] Členské štáty sú [...] povinné odstrániť nezákonné následky porušenia práva EÚ. Príslušné orgány sú teda povinné, v rámci svojej pôsobnosti, prijať opatrenia potrebné na nápravu neuskutočnenia posúdenia vplyvov na životné prostredie, napríklad zrušením alebo pozastavením už vydaného povolenia, s cieľom uskutočnenia takéhoto posúdenia (pozri na tento účel rozsudky zo 7. januára 2004, Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, body 64 a 65; z 3. júla 2008, Komisia/Irsko, C-215/06, EU:C:2008:380, bod 59; a z 28. februára 2012, Inter-Environnement Wallonie a Terre wallonne, C-41/11, EU:C:2012:103, body 42, 43 a 46). Členské štáty sú rovnako povinné napraviť akúkoľvek škodu spôsobenú neuskutočením posúdenia vplyvu na životné prostredie (rozsudok zo 7. januára 2004, Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, bod 66).

Súd však rozhodol, že právo Únie nemôže brániť tomu, aby uplatniteľné vnútroštátne pravidlá umožnili v určitých prípadoch legitimizovať operácie alebo akty, ktoré sú v rozpore s ním (rozsudky z 3. júla 2008, Komisia/Irsko, C-215/06, EU:C:2008:380, bod 57; z 15. januára 2013, Križan a i., C-416/10, EU:C:2013:8, bod 87; a zo 17. novembra 2016, Stadt Wiener Neustadt, C-348/15, EU:C:2016:882, bod 36). Súd jasne uviedol, že takáto možnosť bude musieť podliehať podmienke, že dotknutým osobám neumožní obísť pravidlá Únie alebo ich neuplatniť, a mala by mať výnimočnú povahu (rozsudky z 3. júla 2008, Komisia/Irsko, C-215/06, EU:C:2008:380, bod 57; z 15. januára 2013, Križan a i., C-416/10, EU:C:2013:8, bod 87; a zo 17. novembra 2016, Stadt Wiener Neustadt, C-348/15, EU:C:2016:882, bod 36). Súdny dvor teda rozhodol, že právna úprava umožňujúca priznať povoleniu nápravy, ktoré možno udeliť bez ohľadu na akékoľvek preukázané mimoriadne okolnosti, rovnaké účinky, ako sú tie, ktoré sa spájajú s povolením v oblasti územného plánovania, nerešpektuje požiadavky smernice 85/337 (pozri na tento účel rozsudky z 3. júla 2008, Komisia/Irsko, C-215/06, EU:C:2008:380, bod 61, a zo 17. novembra 2016, Stadt Wiener Neustadt, C-348/15, EU:C:2016:882, bod 37).

[...] Okrem toho posúdenie uskutočnené po výstavbe určitého zariadenia a jeho uvedení do prevádzky sa nemôže obmedziť na budúce vplyvy tohto zariadenia na životné prostredie, ale musí zohľadniť aj environmentálne vplyvy od okamihu jeho realizácie. [...] v prípade neuskutočnenia posúdenia vplyvov určitého projektu na životné prostredie požadovaného smernicou 85/337 právo Únie na jednej strane vyžaduje, aby členské štáty odstránili protiprávne dôsledky tohto neuskutočnenia, a na druhej strane nebráni tomu, aby sa posúdenie týchto vplyvov uskutočnilo v rámci nápravy dodatočne po výstavbe dotknutého zariadenia a po jeho uvedení do prevádzky, pod podmienkou, že:

- vnútroštátne predpisy umožňujúce túto nápravu neposkytujú dotknutým osobám možnosť obchádzať alebo neuplatniť pravidlá práva Únie, a
- posúdenie uskutočnené v rámci nápravy sa netýka len budúcich vplyvov tohto zariadenia na životné prostredie, ale zohľadňuje aj environmentálne vplyvy, ku ktorým došlo od okamihu jeho realizácie. (C-196/16 a C-197/16, Comune di Corridonia, body 35 – 41 a 43.“

3.4.2 Sústavu NATURA 2000 tvoria dva typy území:

- osobitne chránené územia (Special Protection Areas, SPA) vyhlasované na základe smernice o vtákoch;
- osobitné územia ochrany (Special Areas of Conservation, SAC) vyhlasované na základe smernice o biotopoch. V prvej fáze sa identifikujú územia európskeho významu (Site of Community Importance, SCI) a zasielajú sa EK na schválenie, aby boli vyhlásené za osobitné územia ochrany.

3.4.3 V smernici sa zdôrazňuje, že územia sa do sústavy NATURA 2000 vyberajú na základe vedeckých kritérií (t. j. komplexných údajov o rozložení a stave populácií osobitných druhov rastlín a živočíchov a osobitných biotopov). Konečná sústava NATURA 2000 by mala pokrývať najzácnejšie oblasti bež ohľadu na vlastnícke vzťahy a aktuálne využitie. Voľne rastúce rastliny, voľne žijúce živočíchy a prírodné biotopy považované za dôležité pre EÚ sa uvádzajú v prílohách k smerniciam. Sústava Natura 2000 by mala zabezpečiť udržiavanie priaznivého stavu ochrany vybraných populácií druhov flóry a fauny a vybraných biotopov.

3.4.4 Posudzovanie vplyvu plánov a projektov na územia sústavy Natura 2000 vychádza z článku 6 ods. 3 a ods. 4 smernice o biotopoch. V článku 6 ods. 3 sa stanovuje, že „Akýkoľvek plán alebo projekt, ktorý priamo nesúvisí so správou lokality alebo nie je potrebný pre ňu, ale môže pravdepodobne významne ovplyvniť túto lokalitu, či už samotne, alebo v spojení s inými plánmi alebo projektmi, podlieha primeranému odhadu jeho dosahov na danú lokalitu z hľadiska cieľov ochrany lokality. Na základe výsledkov zhodnotenia dosahov na lokalitu a podľa ustanovení odseku 4 príslušné vnútroštátne orgány súhlasia s plánom alebo projektom iba po presvedčení sa, že nepriaznivo neovplyvní integritu príslušnej lokality, a v prípade potreby po získaní stanoviska verejnosti.“

3.4.5 V článku 6 ods. 4 sa stanovuje, že „Ak sa aj napriek negatívnemu odhadu dosahov na lokalitu a pri neexistencii alternatívnych riešení plán alebo projekt musí realizovať z dôvodov vyššieho verejného záujmu, vrátane záujmov sociálnej a ekonomickej povahy, členský štát prijme všetky kompenzačné opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, že celková koherencia sústavy Natura 2000 bude ochránená. O prijatých kompenzačných opatreniach informuje Komisiu. Ak sa v príslušnej lokalite vyskytuje prioritný biotop a/alebo prioritný druh, jedinú dôvody, ktoré môžu prichádzať do úvahy, sú tie, ktoré sa týkajú zdravia alebo bezpečnosti ľudí, priaznivých dôsledkov primárneho významu na životné prostredie alebo tiež stanoviska Komisie k ďalším nevyhnutným dôvodom vyššieho verejného záujmu.“ V roku 2012 schválila EK nový (podrobnejší) formulár na predloženie správy o kompenzačných opatreniach podľa článku 6 ods. 4 smernice o biotopoch.

3.4.6 Usmernenie k výkladu smernice o biotopoch je možné nájsť v dokumentoch EK ako *Usmernenie týkajúce sa článku 6 ods. 4 smernice 92/43/EHS o biotopoch* z roku 2012 (usmernenie EK z roku 2012) a *Správa lokalít sústavy Natura 2000, Ustanovenia článku 6 smernice 92/43/EHS o biotopoch* (usmernenie EK z roku 2018)²⁷. Čo sa týka informácií pre EK o kompenzačných opatreniach, v odseku 1.2.1 usmernenia EK z roku 2012 sa stanovuje, že „prijaté kompenzačné opatrenia sa musia Komisii **vždy** oznámiť“. V odseku 1.7 sa potvrdzuje, že oznámenie by malo pokrývať prijaté opatrenia a umožniť EK „posúdiť spôsob, akým sa v konkrétnom prípade plnia dlhodobé ciele ochrany príslušnej lokality. [...] V snahe umožniť Komisii požadovať ďalšie informácie o prijatých opatreniach alebo konať v prípade, keď sa domnieva, že právne požiadavky smernice sa neuplatnili správnym spôsobom, kompenzačné opatrenia treba Komisii predložiť **predtým**, ako sa začnú vykonávať, a rozhodne pred realizáciou príslušného plánu alebo projektu, ale po jeho schválení. Odporúča sa predložiť Komisii kompenzačné opatrenia **hneď** po ich prijatí v procese plánovania, aby sa Komisii, v rámci jej kompetencie dohliadateľa zmluvy, umožnilo posúdiť, či sa ustanovenia smernice uplatňujú správnne.“

3.4.7 Čo sa týka úplnosti a komplexnosti kompenzačných opatrení, v odseku 1.4.4 usmernenia EK z roku 2012 sa stanovuje, že „[...] musia riešiť všetky technické, právne alebo finančné problémy, ktoré sú potrebné na splnenie dlhodobých cieľov vyváženia negatívnych účinkov plánu alebo projektu a zachovania celkovej koherencie sústavy Natura 2000.“ V tejto súvislosti treba uviesť aj odsek 1.5.2 (Efektívna kompenzácia), podľa ktorého „S

²⁷ Usmernenie týkajúce sa článku 6 ods. 4 smernice 92/43/EHS o biotopoch, 2012 — https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/new_guidance_art6_4_sk.pdf

Správa lokalít sústavy Natura 2000, Ustanovenia článku 6 smernice 92/43/EHS o biotopoch, november 2018 — https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/art6/Provisions_Art_nov_2018_endocx.pdf

EK vydala dve vysvetľujúce usmernenia k ustanoveniam článku 6 smernice o biotopoch: i) [Managing Natura 2000 sites](#) (Správa lokalít sústavy Natura 2000) a ii) [Assessment of plans and projects significantly affecting Natura 2000 sites](#) (Posúdenie plánov a projektov majúcich značný vplyv na lokalitu sústavy Natura 2000) ako nástroje pre členské štáty EÚ pre správu lokalít sústavy Natura 2000.

opatreniami, pre ktoré neexistuje dostatočná záruka úspechu, by sa nemalo podľa článku 6 ods. 4 počítať [...]", ako aj odsek 1.5.6 (Časový rozvrh kompenzácií) uvádzajúci, že *„Všetky potrebné ustanovenia, technické, právne alebo finančné, ktoré sú potrebné na vykonanie kompenzačných opatrení, sa musia ukončiť pred začiatkom uskutočňovania plánu alebo projektu, aby sa zabránilo akýmkoľvek nepredvídaným oneskoreniam, ktoré by mohli prekážať účinnosti opatrení.“*

3.4.8 Podľa odseku 1.4.3 usmernenia EK z roku 2012 *„[...] ako všeobecný princíp, projekt by nemal nezvratne ovplyvniť lokalitu pred vykonaním kompenzačných opatrení. Môžu však vzniknúť situácie, keď túto podmienku nie je možné splniť. Napríklad, ozdravenie lesného biotopu by trvalo mnoho rokov, kým by sa zabezpečili rovnaké funkcie ako v pôvodnom biotope, ktorý bol negatívne ovplyvnený projektom. Treba teda vynaložiť maximálne úsilie na zabezpečenie realizácie kompenzačných opatrení vopred a v prípade, keď to nie je úplne dosiahnuteľné, príslušné orgány by mali zvážiť poskytnutie ďalšej kompenzácie dočasných strát, ktoré by medzičasom vznikli. [...] Členské štáty by mali venovať osobitnú pozornosť, ak negatívne účinky plánu alebo projektu vznikajú v lokalitách so vzácnymi typmi prírodných biotopov alebo prírodných biotopov, ktoré potrebujú dlhé časové obdobie na zabezpečenie rovnakej ekologickej funkčnosti. Za týchto okolností treba vážne zvažovať nulový výber [...] **Výsledky kompenzácie by sa v zásade mali bežne prejavovať v čase, keď v príslušnej lokalite nastala škoda. Za určitých okolností, ak toto nemožno úplne dosiahnuť, dočasné straty si vyžadujú nadmernú kompenzáciu.**“* V tejto súvislosti pozri odsek 5.4.3 usmernenia EK z roku 2018.

3.4.9 Čo sa týka časového rozvrhu kompenzačných opatrení, v usmernení EK sa navrhuje individuálny prístup: *„Prijatým harmonogramom sa musí zabezpečiť kontinuita ekologických procesov dôležitých pre zachovanie štruktúry a funkcií, ktoré prispievajú k celkovej koherencii sústavy Natura 2000. Toto zabezpečenie si vyžaduje úzku koordináciu medzi vykonávaním plánu alebo projektu a vykonávaním kompenzačných opatrení, pričom sa opiera o také záležitosti, akými sú čas potrebný na rozvoj biotopu a/alebo obnovu či zavedenie populácií druhov na danom území.“* V usmerneniach EK sa uvádzajú aj iné faktory a procesy, ktoré sa musia zvážiť.

- *Lokalita nesmie byť nezvratne ovplyvnená pred zavedením kompenzácie. Výsledok kompenzácie by mal byť účinný v tom čase, keď nastalo poškodenie v príslušnej lokalite. Za určitých okolností, keď to nemožno úplne dosiahnuť, možno vyžadovať nadmernú kompenzáciu dočasných strát.*
- *Oneskorenia možno pripustiť len keď sa zistí, že by sa nimi neohrozil dlhodobý cieľ „žiadnych čistých strát“ celkovej koherencie sústavy Natura 2000. Oneskorenia sa nesmú povoliť, ak vedú napríklad k populačným stratám akéhokoľvek druhu ochraňovaného v lokalite podľa prílohy II smernice o biotopoch alebo prílohy I smernice o vtákoch, pričom sa požaduje osobitná pozornosť, keď sa to týka prioritných druhov uvedených v prílohe II smernice o biotopoch.²⁸*

Podľa usmernení EK je možné časom postupne zmierňovať kompenzačné opatrenia v závislosti od toho, či by významné negatívne vplyvy mohli vzniknúť v krátkodobom, strednodobom alebo dlhodobom časovom horizonte. Napokon, v usmernení EK sa zdôrazňuje, že všetky technické, právne alebo finančné ustanovenia potrebné na vykonávanie kompenzačných opatrení sa musia ukončiť pred začiatkom vykonávania plánu alebo projektu, aby sa zabránilo akýmkoľvek nepredvídaným oneskoreniam, ktoré by mohli prekážať účinnosti opatrení.

3.4.10 Zákonom č. 543/2002 Z. z. o ochrane a prírody a krajiny sa transponujú smernice o biotopoch a vtákoch a spolu so zákonom o EIA ide o legislatívny nástroj na vyhodnocovanie plánov a projektov pre lokality sústavy Natura 2000.

3.4.11 V roku 2014 vypracovala Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky (ŠOP SR) Metodiku hodnotenia významnosti vplyvov plánov na územia sústavy Natura 2000 v Slovenskej republike, ktorá obsahuje štruktúru a základné zásady pre tzv. primerané posúdenie vplyvov plánov a projektov na územia sústavy Natura 2000.

3.4.12 V zákone o ochrane prírody a krajiny sa stanovuje, že *„Podrobnosti o kompenzačných opatreniach ustanoví všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydá ministerstvo.“* Vyhláška ministerstva životného prostredia č. 24/2003 Z. z. stanovuje, že kompenzačné opatrenia musia byť v porovnateľnom rozsahu zamerané

²⁸ Odseky 1.5.6 a 3.7.15 Usmernenia týkajúceho sa článku 6 ods. 4 smernice 92/43/EHS o biotopoch z roku 2012 a usmernenia Správa lokalít sústavy Natura 2000, Ustanovenia článku 6 smernice 82/43/EHS o biotopoch z roku 2018 v uvedenom poradí.

na nepriaznivo ovplyvnené biotopy európskeho významu a druhy európskeho významu a vtáky a ich biotopy (ďalej len „biotopy a druhy“) a musia zabezpečiť funkcie porovnateľné s funkciami, ktoré plnilo územie ovplyvnené plánom alebo projektom tak, aby bola zabezpečená ochrana celkovej koherencie európskych vôd. Kompenzačnými opatreniami sú najmä zlepšenie stavu ochrany biotopov a druhov ovplyvnených plánom alebo projektom v dotknutom území sústavy chránených území alebo jeho bezprostrednom okolí, ako aj plánom alebo projektom v inom území sústavy chránených území. Súčasťou kompenzačných opatrení môže byť napokon opätovné zavádzanie druhov, ozdravenie alebo posilnenie populácie druhov, kúpa pozemkov, obmedzenie činnosti negatívne ovplyvňujúcich stav biotopov a druhov nepriaznivo ovplyvnených plánom alebo projektom alebo podpora činností, ktoré ich priaznivo ovplyvňujú. Podľa zákona o ochrane prírody a krajiny „...*Vykonanie kompenzačných opatrení je navrhovateľ povinný zabezpečiť na vlastné náklady pred uskutočnením činnosti.*“ [doplnené zdôraznenie]

3.5 Povoľovanie investičných projektov na Slovensku

3.5.1 Povoľovací proces sa upravuje v zákone č. 50/1976 Z. z. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (ďalej len „stavebný zákon“). Po vydaní záverečného stanoviska príslušným úradom má povoľovací proces tri fázy:

1. Územné konanie, ktoré sa končí vydaním rozhodnutia o využití územia.
2. Oficiálna žiadosť o vydanie stavebného povolenia.
3. Kolaudačné konanie. Účelom tejto fázy je schváliť užívanie stavby, resp. technológie vydaním kolaudačného rozhodnutia pre stavebníka.

3.5.2 Príslušný orgán vo svojom záväznom stanovisku uvedie, či návrh na začatie schvaľovacieho postupu pre navrhovanú činnosť je v súlade s rozhodnutiami vydanými podľa zákona o EIA a príslušnými podmienkami. Príslušný orgán vydá záväzné stanovisko najmä vo vzťahu ku konaniu o umiestnení stavby, územnom konaní, stavebnom konaní a kolaudačnom konaní.

3.5.3 V stavebnom zákone sa stanovuje postup pre vydanie (nových) stavebných povolení ex-post. Ako sa uvádza v stavebnom zákone, ak je stavba postavená bez SP alebo v rozpore s ním, stavebný úrad začne (ex officio) konanie: ak vlastníak stavby nepredloží v stanovenej lehote potrebné dokumenty alebo ak je stavba v rozpore s verejným záujmom, stavebný úrad nariadi jej odstránenie.

3.6 Vnútroštátne právne predpisy v oblasti nakladania s odpadom

3.6.1 Podľa slovenského trestného zákona je nedovolené nakladanie s odpadom a ohrozovanie a poškodzovanie životného prostredia trestné. Vnútroštátne právne predpisy o odpadoch zahŕňajú zákon č. 79/2015 o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o odpadoch“)²⁹ a vyhlášku č. 371/2015 Z. z. MŽP, ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o odpadoch.³⁰

3.6.2 Prevádzkovanie zariadenia na zhodnocovanie odpadov upravuje zákon o odpadoch a je k nemu potrebné povolenie na prevádzkovanie. Činnosti na zhodnocovanie odpadu sú definované podľa tried v prílohe 1 zákona o odpadoch.

3.7 Politiky, postupy a štandardy EIB

3.7.1 EIB ako orgán EÚ poskytujúci dlhodobé financovanie podporuje politiky EÚ prostredníctvom svojej finančnej podpory pre udržateľné investičné projekty. EIB prijala environmentálne a sociálne štandardy, ktorých základom sú politiky a právo EÚ a ktoré sú doplnené inými príkladmi medzinárodných osvedčených postupov. Štandardy vzťahujúce sa na projekt sú ustanovené vo vyhlásení o environmentálnych a sociálnych zásadách a štandardoch z roku 2009 (ďalej len „vyhlásenie“)³¹ a príručke environmentálnych a sociálnych postupov z roku 2013 (ďalej len „príručka“).

²⁹ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/79/20190701>

³⁰ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2015/371/20190101>

³¹ https://www.eib.org/attachments/strategies/eib_statement_esps_en.pdf

Vyhlásenie

3.7.2 Podľa vyhlásenia monitoruje EIB environmentálne a sociálne vlastnosti projektov, ktoré financuje, najmä plnenie akýchkoľvek konkrétnych záväzkov uvedených v zmluve o financovaní.³²

3.7.3 Všetky projekty, ktoré EIB financuje, musia byť v súlade minimálne s:

- platnými vnútroštátnymi právnymi predpismi v oblasti ochrany životného prostredia;
- platnými právnymi predpismi EÚ v oblasti ochrany životného prostredia, najmä smernicou EIA³³ a smernicami o ochrane prírody³⁴, ako aj so sektorovo-špecifickými smernicami a prierezovými smernicami; a
- Zásady a štandardy príslušných medzinárodných dohovorov o ochrane životného prostredia zapracovaných do práva EÚ, ako napríklad Dohovor o biodiverzite alebo Ramsarský dohovor.³⁵

3.7.4 EIB predpokladá, že pri projektoch v EÚ sa právne predpisy v oblasti environmentálnych a sociálnych vplyvov transponovali do vnútroštátneho práva správne a že ich zodpovedné orgány presadzujú. Hĺbková kontrola EIB sa preto zameriava najmä na krajiny a/alebo konkrétne právne predpisy, pri ktorých dôkazy naznačujú, že tieto predpoklady nemusia byť správne.³⁶ Toto môže vychádzať okrem iného z postupov správnych alebo súdnych preskúmaní alebo konania o nesplnení povinnosti, ktoré začala EK.

3.7.5 Vo vyhlásení sa vyžaduje transparentnosť informácií a zaangažovanie verejnosti, najmä dotknutej verejnosti. Najmä v odseku 63 sa stanovuje, že „*Obavy zainteresovaných strán by sa mali zohľadniť čo najskôr v rámci procesu posudzovania projektu s cieľom znížiť riziká a zabezpečiť včasné vyriešenie sporov. Pri všetkých projektoch, pri ktorých EIB vyžaduje formálne posúdenie EIA, by mal predkladateľ uskutočniť zmysluplnú, transparentnú a kultúrne primeranú verejnú konzultáciu s dotknutými komunitami a vhodnou formou zaistiť včasné zverejnenie náležitých informácií [...].*“

Príručka

3.7.6 Príručka premieta environmentálne a sociálne zásady a štandardy opísané vo vyhlásení do prevádzkových postupov, ktoré uplatňujú zamestnanci EIB. V príručke sa vysvetľuje, ako zamestnanci EIB vykonávajú svoju každodennú prácu v environmentálnych a sociálnych záležitostiach v priebehu projektového cyklu, pričom sa zároveň opisujú úlohy a zodpovednosti iných strán, najmä predkladateľov a príslušných vnútroštátnych orgánov pri implementácii požiadaviek EIB.

3.7.7 V rámci prehľadu platných požiadaviek EIB je vhodné diferencovať požiadavky, ktorými sa riadia interné procesy banky, a požiadavky, ktoré sa vzťahujú na projekty.

³² Vyhlásenie EIB o environmentálnych a sociálnych zásadách a štandardoch (2009), strana 11 ods. 8.

³³ EIB vyžaduje, aby sa dodržiavali ustanovenia smernice EIA, najmä:

- Posúdenie EIA by sa malo vykonať, ak projekt môže mať značný vplyv na životné prostredie.
- Čo sa týka prílohy II projektu, rozhodnutie neuskutočniť posúdenie EIA by malo byť zdôvodnené.
- Dotknutej verejnosti by sa mala poskytnúť včasná a efektívna možnosť účasti, aby mohla vyjadriť pripomienky k projektu a dostať odpovede na tieto pripomienky.
- Všetky reziduálne vplyvy by sa mali vhodne zmierniť, kompenzovať a/alebo vyvážiť.

Pozri vyhlásenie, strana 16 ods. 37.

³⁴ EIB nefinancuje projekty nachádzajúce sa v chránených lokalitách, ak nespĺňajú príslušné zákonné požiadavky a plány na riadenie lokality. Čo sa týka lokalít sústavy Natura 2000, akýkoľvek projekt, ktorý môže mať značný vplyv, buď individuálne alebo v kombinácii s inými projektmi, by mal byť predmetom ochranného režimu uvedeného v článku 6 smernice o biotopoch. V tomto rámci banka vyžaduje, aby dlžníci/predkladatelia uskutočnili príslušné posúdenie vplyvov na chránené druhy alebo ochrannárske hodnoty území a identifikovali alternatívy a zmiernujúce opatrenia. Ak na základe posúdenia značný vplyv na určené biotopy a/alebo druhy pretrváva a/alebo je ohrozená celková koherencia sústavy 2000, banka bude financovať projekty len vtedy, ak existuje vyšší verejný záujem v zmysle smernice o biotopoch. V takých prípadoch by mala byť informovaná Komisia. Ak má chránená lokalita prioritné charakteristiky, je potrebné stanovisko Komisie. Pozri vyhlásenie, strana 22 ods. 72 až 73.

³⁵ Tamže, strana 16, ods. 36. Pozri tiež príručku, strana 12 ods. 3 — „*Posúdenie environmentálnych a sociálnych vplyvov a rizík vrátane ich významu a závažnosti, ako aj tvorba primeraných plánov a programov riadenia, sú kľúčovými nástrojmi na dosiahnutie dobrých environmentálnych a sociálnych vlastností. Z tohto hľadiska všetky operácie financované EIB majú byť v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a medzinárodnými dohovormi a dohodami, ktoré ratifikovala hostiteľská krajina. Okrem toho, operácie v rámci EÚ [...] musia byť v súlade s horizontálnymi a/alebo platnými sektorovými právnymi predpismi EÚ [...].*“

³⁶ Vyhlásenie EIB o environmentálnych a sociálnych zásadách a štandardoch (2009), strana 8 ods. 20.

Úloha EIB

3.7.8 Postupy banky sa zakladajú na predpoklade, že predkladatelia sú plne zodpovední za realizáciu projektov financovaných bankou vrátane štúdií, procesu ESIA, realizácie zmierňujúcich a/alebo kompenzačných opatrení a sledovania úspechu/účinnosti týchto opatrení po ich vykonaní. Banka svoju úlohu obmedzuje na určenie toho, či sú podmienky viazané na jej financovanie splnené.

3.7.9 V príručke (ods. 37, zväzok B) sa vyžaduje, že „[s]kôr než EIB pristúpi k úplnej hĺbkovej kontrole, pri všetkých projektoch by sa malo vykonať zisťovacie konanie z environmentálneho a sociálneho hľadiska. Projektový tím zdefiniuje projekt vrátane opisu oblasti posudzovania projektu, jeho doplnkových/pridružených zariadení/infraštruktúry, ako aj oblasti vplyvu projektu. Projektový tím následne v čo najväčšom možnom rozsahu určí možné environmentálne a sociálne riziká a vplyvy vyvolávajúce obavy, povahu a rozsah možných vplyvov a bude mať predbežné údaje o kapacite predkladateľa riadiť tieto záležitosti.“

3.7.10 Čo sa týka zisťovacieho konania na zabezpečenie súladu s právnymi predpismi, v odseku 55 príručky sa vyžaduje, aby všetky projekty v EÚ, ktoré môžu mať značný vplyv na životné prostredie, boli predmetom posúdenia EIA, v súlade s definíciami a požiadavkami smernice EIA. V odseku 57 sa „vyžaduje, aby sa zisťovacie konanie podľa posudzovania na základe smernice o biotopoch uskutočnilo pri všetkých projektoch v EÚ [...], ktoré môžu mať buď individuálne, alebo v kombinácii s inými plánmi a projektmi vplyv na európsku lokalitu alebo menovaný druh. Ak projekt môže mať nepriaznivý vplyv na európsku lokalitu alebo druh európskeho významu, EIB vyžaduje, aby príslušné orgány uskutočnili a uzavreli [...] vhodné posúdenie.“

3.7.11 Vo fáze hodnotenia projektu banka stanovuje zmluvné podmienky a odporúča ich Správnej rade EIB (Board of Directors, ďalej len „BoD“) s cieľom zabezpečiť prijateľnosť projektu z environmentálneho a sociálneho hľadiska počas jeho realizácie a prevádzky. Tieto kontroly zahŕňajú okrem iného: i) podmienky pre uvoľnenie platby a ii) konkrétne záväzky.³⁷

3.7.12 Formuláre A/B týkajúce sa ochrany prírody alebo v prípade potreby ich ekvivalenty by mali byť doručené spolu s kópiou súhlasu s projektom najneskôr pred schválením správnu radou. Ak sa očakávajú environmentálne a sociálne vplyvy a riziká, zmluva o financovaní by mala obsahovať odkaz na plán riadenia environmentálnych a sociálnych vplyvov (Environmental and Social Management Plan, ďalej len „ESMP“) na zmierňovanie a riadenie environmentálnych a sociálnych vplyvov.³⁸

3.7.13 EIB priraduje všetkým projektom kategóriu monitorovania (A alebo B), ktorá odráža mieru rizika projektu vnímaného spolu s predpokladmi urobenými vo fáze hodnotenia a/alebo očakávanú mieru potrebného úsilia, ktoré bude musieť banka vynaložiť po podpise na vykonanie hĺbkovej kontroly.³⁹ Každému projektu, pri ktorom sa vyžaduje pravidelné podávanie správ banke v environmentálnych, sociálnych alebo iných záležitostiach v priebehu realizačnej fázy, sa prideliť kategória B.⁴⁰ Bežne očakáva EIB aj vykonanie fyzického monitorovania projektu, a to prostredníctvom jednej alebo viacerých návštev pri projektoch kategórie B, pričom toto môže zahŕňať sledovanie riadenia environmentálneho a sociálneho vplyvu na mieste.⁴¹

3.7.14 Cieľom monitorovania je zaistiť súlad operácie s podmienkami schvaľovania zo strany EIB a plánom monitorovania, ako aj overiť, či sa očakávané výstupy a vplyvy skutočne realizujú v priebehu projektového cyklu, ako sa to vyžaduje na plnenie povinností EIB a napĺňanie jej cieľov. Najmä fyzické monitorovanie sa zameriava na overenie skutočnej realizácie a počiatočnej prevádzky samotného základného projektu.⁴² Popri týchto všeobecných požiadavkách zahŕňajú environmentálne a sociálne požiadavky dôkazy o:

- súlade s splatnými právnymi predpismi v environmentálnej a sociálnej oblasti;

³⁷ Príručka EIB o environmentálnych a sociálnych postupoch (2013), strana 146 §B.2.11. Je potrebné podotknúť, že environmentálne a sociálne podmienky je možné adresovať predkladateľovi, dlžníkovi, environmentálnemu orgánu alebo ministerstvu. V niektorých prípadoch si budú environmentálne a sociálne podmienky vyžadovať samostatnú zmluvnú dohodu, aby sa mohli vzťahovať na tretiu stranu, ktorá bude plniť environmentálne a sociálne podmienky. Pozri tamže, ods. 262 – 263.

³⁸ Tamže, strana 47 ods. 261.

³⁹ Tamže, strana 144 ods. 243.

⁴⁰ Tamže, strana 145 ods. 248.

⁴¹ Tamže, strana 145 ods. 245.

⁴² Tamže, strana 148 ods. 270.

- plnení zmluvných podmienok a záväzkov súvisiacich s environmentálnymi a sociálnymi záležitosťami;
- realizácii dohodnutých opatrení na riadenie vplyvu.⁴³

3.7.15 V odseku 272 sa zdôrazňuje, že „[d]ôsledné sledovanie environmentálnych a sociálnych opatrení, ktoré sú potrebné ako súčasť zmluvy o financovaní (najmä tých, ktoré súvisia s uvoľnením platieb), je dôležité, pretože v tejto fáze môže mať EIB najväčší vplyv pri zabezpečovaní toho, aby predkladateľ všetky nevyriešené environmentálne a sociálne otázky dôsledne a správne sledoval v súlade s požiadavkami EIB. Tam, kde sú tieto otázky obzvlášť citlivé alebo kde sa tím [operačný tím EIB] domnieva, že je potrebná podpora špecialistov, je toto možné zabezpečiť útvarmi ENVAG a ECSO [dodatočné interné expertné poradenstvo], ako napríklad preskúmanie štúdií environmentálneho alebo sociálneho vplyvu alebo inej konkrétnej dokumentácie, ktorú predložil predkladateľ alebo dlžník.“⁴⁴ Okrem toho sa v odseku 70 stanovuje, že „[a]k činnosť projektu nie je v súlade s medzinárodnými alebo vnútroštátnymi dohovormi, politikami a/alebo právnymi predpismi a reziduálne vplyvy na kritické biotopy/ekosystémy sú značné, tím [operačný tím EIB] by mal zvážiť nepokračovať v projekte v jeho súčasnej podobe.“⁴⁵

3.7.16 Pri všetkých projektoch, pri ktorých sa vykonáva návšteva EIB na mieste, to zahŕňa vždy, keď je to možné, získavanie dôkazov o súlade s environmentálnymi a sociálnymi požiadavkami od predkladateľa, strán zainteresovaných do projektu, občianskej spoločnosti a príslušných štátnych orgánov. Projekty so značnými realizačnými problémami vrátane nesúladu s environmentálnymi a sociálnymi požiadavkami sa zaraďujú do zoznamu sledovaných projektov a podávajú sa o nich správy predstavenstvu.

3.7.17 V rámci podávania správ dlžníci/predkladatelia poskytujú EIB:⁴⁶

- počas realizácie projektu dôkazy, že všetky konkrétne environmentálne a sociálne podmienky, resp. záväzky boli splnené;
- pravidelné správy o vývoji vrátane všeobecných a konkrétnych informácií, ako sú napríklad výsledky environmentálneho a sociálneho monitorovania (hlučnosť, prašnosť, zdravie, doprava atď.) a realizácia opatrení na riadenie vplyvov a činnosti zaangažovania zainteresovaných strán (pri projektoch v kategórii monitorovania B);
- informácie v prípade akejkoľvek sťažnosti alebo žaloby týkajúcej sa environmentálnych a/alebo sociálnych otázok; a
- pri dokončení projektu správu o environmentálnom a sociálnom súlade a o realizácii opatrení na riadenie vplyvov vrátane účinnosti realizácie ESMP.

3.7.18 Ak projekt zahŕňa realizáciu zmierňujúcich opatrení, projekt by sa nemal považovať za dokončený, pokiaľ tieto opatrenia nie sú realizované, aj keď je už zvyšná časť projektu dokončená. Monitorovanie EIB by malo pokračovať, až pokiaľ nie sú všetky zmierňujúce a kompenzačné opatrenia podrobne opísané v ESMP realizované. Môže napríklad pokračovať aj po predložení správy o dokončení projektu zo strany predkladateľov/dlžníkov. Správy predložené dlžníkmi/predkladateľmi by sa mali podľa potreby odvolávať na dôkazy o súlade s požiadavkami na fázu po výstavbe, dokončenie, odstavenie a obnovu.⁴⁷

Požiadavky na dlžníka

3.7.19 Táto sťažnosť sa týka implementácie týchto štandardov EIB: Štandard č. 1 (Posudzovanie a riadenie environmentálnych a sociálnych vplyvov a rizík), štandard č. 3 (Biodiverzita a ekosystémy), štandard č. 9 (Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci a ochrana verejného zdravia) a štandard č. 10 (Angažovanosť zainteresovaných strán).

⁴³ Tamže, strana 148 ods. 271.

⁴⁴ Tamže, strana 149 ods. 272.

⁴⁵ Tamže, strana 112 ods. 70.

⁴⁶ Tamže, strana 149 ods. 273.

⁴⁷ Tamže, strana 149 ods. 275.

Štandard EIB č. 1

3.7.20 Všeobecným cieľom štandardu č. 1 je opísať zodpovednosti predkladateľa v procese posudzovania, riadenia a monitorovania environmentálnych a sociálnych vplyvov a rizík spojených s operáciou financovanou EIB. Na základe štandardu č. 1 sa vyžaduje, aby boli všetky projekty v súlade s vnútroštátnym právom a právnymi predpismi, ako aj podmienkami a štandardmi v príslušných medzinárodných zmluvách, dohovoroch a mnohostranných dohodách, ako:

- Aarhuský dohovor EHK OSN o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia;
- Dohovor Organizácie Spojených národov o biologickej diverzite.

Všetky operácie v EÚ, ktoré môžu mať značné vplyvy na životné prostredie, ľudské zdravie a pohodu a môžu zasahovať do ľudských práv, budú predmetom posudzovania podľa smernice EIA. Toto posúdenie sa môže doplniť o iné posúdenia, ktoré vyžadujú právne predpisy EÚ, ako napríklad primerané posúdenie podľa smernice o biotopoch a smernice o vtákoch a posúdenie podľa rámcovej smernice EÚ o vode⁴⁸.

3.7.21 Štandard EIB č. 1: V odseku 59 Posudzovanie a riadenie environmentálnych a sociálnych vplyvov a rizík sa uvádza, že „[r]ozsah monitorovania bude primeraný environmentálnym a sociálnym vplyvom a rizikám projektu a požiadavkám na súlad. Pri projektoch so značnými vplyvmi sa od predkladateľa môže požadovať, aby si najal kvalifikovaných špecialistov s praxou, ktorí budú pravidelne vykonávať monitorovacie úlohy/audity počas celého obdobia, kedy je EIB zaangažovaná do projektu.“⁴⁹

3.7.22 V štandarde EIB č. 1 sa stanovuje, že vzhľadom na nálezy plynúce z E(S)IA projektu predkladateľ vypracuje a implementuje ESMP. ESMP zdokumentuje kľúčové environmentálne a sociálne vplyvy a riziká, ako aj opatrenia, ktoré sa majú prijať na ich primerané riešenie, pričom sa má postupovať podľa hierarchie zmiernovania. Úlohou ESMP je preto:

- predchádzať negatívnym vplyvom, ktorým je možné sa vyhnúť;
- zmiernovať negatívne vplyvy, ktorým nie je možné sa vyhnúť, ale je možné ich znížiť;
- kompenzovať/naprávať negatívne vplyvy, ktorým nie je možné sa ani vyhnúť, ani sa nedajú zmierniť; a
- rozšíriť pozitívne vplyvy.

Všetky kompenzačné a nápravné opatrenia sa majú riešiť v rámci ESMP.⁵⁰

3.7.23 ESMP bude zahŕňať ustanovenia týkajúce sa zaangažovania dotknutých jednotlivcov, komunít a podľa potreby iných zainteresovaných strán [...], ako aj ustanovenia týkajúce sa nápravy (prostredníctvom účinného mechanizmu na riešenie sťažností) a pravidelnú komunikáciu s dotknutými zainteresovanými stranami o obsahu, realizácii a účinnosti opatrení na riadenie vplyvu. V rámci neho sa podľa potreby navrhnu zlepšenia v návrhu projektu, aby sa vyhovelo potrebám skupín príjemcov [...] a podporila sa transparentnosť a zodpovednosť.⁵¹

3.7.24 S cieľom implementovať ESMP zavedie predkladateľ integrovaný systém environmentálneho a sociálneho riadenia (environmental and social management system, ďalej len „ESMS“). V ESMS sa načrtne súbor radiacich procesov a postupov, ako napríklad riadenie ľudských zdrojov, environmentálne riadenie a riadenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ktoré umožnia predkladateľovi identifikovať environmentálne a sociálne vplyvy operácie, vyhnúť sa týmto vplyvom, minimalizovať, zmierniť a vyvážiť ich alebo ich napraviť.⁵² Predkladateľ vypracuje postupy na monitorovanie a meranie včasnej implementácie a účinnosti ESMP na základe dohodnutých ukazovateľov a referenčných hodnôt, ako aj súladu so všetkými environmentálnymi a sociálnymi ustanoveniami

⁴⁸ V tejto súvislosti pozri tiež ods. 19, v ktorom sa stanovuje, že „[p]redkladateľ vykoná environmentálne a sociálne posúdenie pri každom projekte, ktorý môže mať značné environmentálne a sociálne vplyvy a riziká. Predkladateľ je zodpovedný za zavedenie svojich vlastných systémov, ktoré umožnia komplexné a dôkladné posúdenie environmentálnych a sociálnych vplyvov a rizík použitím integrovaného prístupu s cieľom dosiahnuť vysokú úroveň ochrany životného prostredia ako celku.“ Iné príslušné ustanovenia štandardu č. 1 sa nachádzajú v ods. 20, podľa ktorého má predkladateľ uplatniť klasifikáciu uvedenú v prílohách I a II k smernici EIA alebo príslušných právnych predpisoch EÚ, a v ods. 38, v ktorom sa stanovuje, že pri posudzovaní vyžadovaného podľa článku 6 ods. 3 a článku 6 ods. 4 smernice o biotopoch sa uplatní postupný prístup a že sa zohľadnia odporúčania uvedené v príslušných usmerneniach EK, ako aj medzinárodné najlepšie postupy, pričom sú relevantné aj informácie uvedené v štandarde č. 3 Posudzovanie vplyvu na biodiverzitu.

⁴⁹ Tamže, strana 22 ods. 59.

⁵⁰ Tamže, strana 20 ods. 43 – 44.

⁵¹ Tamže, strana 21 ods. 47.

⁵² Tamže, strana 21 ods. 49.

zahrnutými do príslušných zákonných a/alebo zmluvných povinností a regulačných požiadaviek.⁵³ Napokon, predkladateľ zdokumentuje výsledky monitorovania; výsledky monitorovania by sa mali použiť na nápravu a zlepšenie prevádzkovej výkonnosti a v prípade potreby by sa mali zasláť zainteresovaným stranám.

Štandard EIB č. 3

3.7.25 V štandarde č. 3 sa stanovujú ďalšie prevádzkové požiadavky súvisiace s biodiverzitou a ekosystémami. Uvádzajú sa v ňom kroky, ktoré je potrebné podniknúť na dosiahnutie plného súladu s príslušnými právnymi predpismi EÚ, ako aj medzinárodnými právnymi predpismi vrátane určenia rozsahu, posúdenia vplyvu, monitorovania a riadenia adaptácie.

3.7.26 *Vzhľadom na zložitosť predpovedania vplyvov projektu na biodiverzitu a ekosystémy v dlhodobom horizonte by mal predkladateľ prijať postupy na riadenie adaptácie, v rámci ktorých budú zmierňujúce opatrenia reagovať na meniace sa podmienky a výsledky monitorovania v priebehu projektového cyklu.* [plán riadenia biodiverzity — biodiversity management plan, ďalej len „BMP“].⁵⁴ Účinnosť BMP by sa mala v priebehu prevádzky projektu monitorovať.

3.7.27 *Plán implementácie a riadenia kompenzácie sa musí vypracovať až po súčasnosť:*⁵⁵

- a) *Celková hodnota kompenzácie týkajúca sa biodiverzity v porovnaní s pôvodným stavom územia s podrobným opisom použitých metodík.*
- b) *Podrobný rozpočet a časový rámec plánovaných opatrení. Náklady spojené s kompenzáciou by sa mali zohľadniť v analýze obchodnej uskutočniteľnosti.*
- c) *Predstavenie všetkých zúčastnených strán s ich príslušnými rolami, právami a zodpovednosťami.*
- d) *Jasné ukazovatele úspešnosti operácie a usmernenia týkajúce sa adaptačných a nápravných opatrení, ak ciele ukazovateľov nebudú splnené.*
- e) *Prezentácia povinnosti podávať správy a časového rámca.*

Pri implementácii kompenzácií v súvislosti s biodiverzitou sa predkladateľom odporúča spolupracovať s príslušnými organizáciami pôsobiacimi v danej oblasti s cieľom dodržať medzinárodne uznávané najlepšie postupy.

Štandard EIB č. 9

3.7.28 Štandard č. 9 sa zaoberá bezpečnosťou a ochranou zdravia pri práci a ochranou verejného zdravia. Jedným z jeho cieľov je „[z]abezpečiť, aby [dĺžníci/]predkladatelia počas výstavby a prevádzky riadne predpokladali, vyhýbali sa alebo minimalizovali a účinne zmierňovali riziká a nepriaznivé vplyvy na zdravie a bezpečnosť hostiteľských komunít v určenej oblasti vplyvu projektu, [...] ako aj konečných používateľov [...]“.⁵⁶ Podľa štandardu č. 9 „riziká ohrozenia verejného zdravia a bezpečnosti sa zvyčajne identifikujú vo fáze ESIA.“⁵⁷

3.7.29 Riziká ohrozenia bezpečnosti verejnosti spojené s projektom môžu okrem iného zahŕňať:

- *Ak bude mať do novej budovy alebo konštrukcií prístup verejnosť, predkladateľ zohľadní dodatočné riziká novej expozície verejnosti prevádzkovým nehodám a/alebo prírodným nebezpečenstvám a zabezpečí súlad so zásadou univerzálneho prístupu;*
- *Vplyvy konštrukčných komponentov (napr. zo zlyhania konštrukcií ako napr. hrádzí, chybný návrh [...]).*⁵⁸

3.7.30 V súlade so štandardom č. 9 „[...] predkladateľ zabezpečí, aby boli dotknuté zainteresované strany v oblasti vplyvu projektu riadne identifikované, aby sa s nimi uskutočnili konzultácie a aby boli informované o svojich právach v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia“ (pozri štandard č. 10). „Predkladateľ ďalej zabezpečí, aby sa mohli slobodne zísť a vyjadriť svoje názory na riziká projektu, vplyvy a navrhované plány riadenia zdravia a bezpečnosti. Takáto konzultácia sa uskutočňuje ako súčasť posudzovania (prípadne napr. ako súčasť procesu

⁵³ Tamže, strana 22 ods. 58.

⁵⁴ Tamže, strana 42 ods. 79.

⁵⁵ Tamže, strana 43 ods. 88 – 89.

⁵⁶ Tamže, strana 77 ods. 4.

⁵⁷ Tamže, strana 82 ods. 39.

⁵⁸ Tamže, strany 82 – 83 ods. 40.

EIA/ESIA) a následne v prípade potreby v priebehu životného cyklu projektu a mala by byť podrobne opísaná v plánoch riadenia.“⁵⁹

Štandard EIB č. 10

3.7.31 Štandard č. 10 sa zaoberá riadením zainteresovaných strán v projekte financovanom EIB ako verejná inštitúcia vyžaduje od predkladateľov, *aby si s príslušnými zainteresovanými stranami vybudovali konštruktívny vzťah a udržiavali ho*. EIB ako taká podporuje právo na včasný prístup k informáciám, verejnú konzultáciu a účasť zainteresovaných strán, ako aj právo na nápravu, a to aj prostredníctvom riešenia sťažností. *V štandarde č. 10 sa potvrdzuje očakávanie EIB, aby predkladatelia viedli otvorený, transparentný a zodpovedný dialóg so všetkými zainteresovanými stranami na miestnej úrovni, kde sa realizujú operácie EIB. Zmysluplný proces účasti umožňuje efektívnu implementáciu financovanej operácie, a najmä včasnú a účinnú identifikáciu, posúdenie a riadenie všetkých environmentálnych a sociálnych rizík, vplyvov a možností. Názory, záujmy a obavy komúnit a iných zainteresovaných strán, na ktoré má projekt vplyv, sú v priebehu životného cyklu projektu vypočítané, pochopené a zohľadňované.*⁶⁰

4. Projektový cyklus EIB

4.1 Hodnotenie a schválenie projektu

4.1.1 EIB vykonala v rokoch 2015 až 2016 dvojfázový proces hodnotenia projektu⁶¹. Hodnotením EIB sa potvrdilo, že Slovensko harmonizovalo svoju environmentálnu legislatívu s príslušnými smernicami EÚ vrátane smernice EIA, a za uplatniteľný vnútroštátny právny predpis sa v ňom označil zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (zákon o EIA), zmenený v roku 2015 v nadväznosti na konanie o nesplnení povinnosti. Hodnotením EIB sa zistilo, že každý úsek projektu podliehal povinnému postupu EIA a že všetky posúdenia vplyvov na životné prostredie získali podľa podmienok priaznivé stanovisko MŽP vrátane podmienok, ktoré sa týkali zmiernenia a kompenzácie v súvislosti s očakávanými vplyvmi. Zistilo sa tiež, že príprava posúdení vplyvov na životné prostredie zahŕňala podľa požiadaviek zákona verejnú konzultáciu v súvislosti s každým úsekom projektu a že informácie o projekte boli zverejnené na webovom sídle vlády a agentúry a počas informačných stretnutí a prezentácií.

4.1.2 Na základe hodnotenia EIB sa uznali očakávané vplyvy projektu na oblasti chránené podľa osobitných právnych predpisov vrátane lokalít sústavy Natura 2000. V tejto súvislosti sa v hodnotení EIB skonštatovalo, že projekt podliehal náležitému posúdeniu v súlade s článkom 6 smernice o biotopoch a že po ďalšej štúdií a stanovení kompenzačných opatrení projekt v roku 2014 z nalievavých dôvodov vyššieho verejného záujmu schválila slovenská vláda. Kompenzačné opatrenia stanovené v environmentálnom rozhodnutí a povoleniach týkajúcich sa územného plánovania, navrhnuté s cieľom po častiach vyvážiť závažné negatívne vplyvy na životné prostredie, zahŕňajú obnovu lesa na poľnohospodárskej pôde, revitalizáciu príľahlých trávnych porastov a lužných mokradí, zmenu stavu súčasných lesov, premenu poľnohospodárskej/hospodárskej pôdy na nové lužné lesy a zriadenie prechodov/priechodov pre zvieratá.

4.1.3 V auguste 2015 vyplnil príslušný vnútroštátny orgán formulár B – riziká závažného vplyvu a poskytol ho EIB. Podľa formulára B sa očakáva, že nový prírastok lesa (kompenzačné opatrenia 1 až 3, ktorými sa zaisťujú vhodné podmienky na hniezdenie orliaka morského), by mal splniť svoju ekologickú funkciu 40 rokov od svojej realizácie; predpokladané trvanie monitorovania sa odhaduje na 10 rokov.

4.1.4 Hodnotením EIB sa zistilo, že územné povolenia boli vydané do roku 2014, pričom stavebné povolenia mali byť získané pred výstavbou. Projekt sa mal obstaráť v súlade s podmienkami zmluvy o projektovaní, výstavbe, financovaní a prevádzke. Očakávalo sa, že dlžník bude zodpovedať za významnú časť rizika súvisiaceho s projektovaním, výstavbou, prevádzkou, údržbou a financovaním projektu. Hodnotením EIB sa ďalej zistilo, že

⁵⁹ Tamže, strana 80 ods. 25.

⁶⁰ Tamže, strana 85 a nasl.

⁶¹ I. fáza prebieha zvyčajne skôr, ako sa informácie o úspešnom uchádzačovi a podrobné rozdelenie rizík oznámi banke. V tejto fáze je predmetom schválenia radou predbežná ponuka financovania. Druhá analýza (II. fáza) sa vykoná, keď je známy úspešný uchádzač a pred podpisom zmluvy o financovaní.

projekt mal byť projektovaný v súlade so slovenskými normami pre projektovanie ciest a diaľnic a eurokódmi pre inžinierske stavby a že konfigurácia projektu a počet jazdných pruhov sa môže v priebehu fázy súťažného dialógu optimalizovať.

4.1.5 Po ukončení I. fázy hodnotenia (september 2015) EIB zistila, že vyplácanie prostriedkov by malo byť okrem iného podmienené potvrdením doručenia platných stavebných povolení a/alebo dôkazu o prebiehajúcich povoľovacích postupoch.

4.1.6 Na základe výsledku prvej fázy hodnotenia projektu schválila správna rada EIB v októbri 2015 pôžičku do výšky 500 miliónov EUR na podporu projektovania, výstavby a financovania diaľnice D4. Správna rada EIB potvrdila výsledok I. fázy hodnotenia vrátane vyššie uvedených podmienok. V čase schválenia radou boli povolenia pre väčšinu úsekov projektu potvrdené ako v zásade úplné a bez možnosti odvolať sa proti nim.

4.1.7 Po tom, ako predkladateľ vybral v novembri 2015 koncesionára, vykonala EIB II. fázu hodnotenia projektu. Počas II. fázy hodnotenia (máj 2016) stanovila EIB podmienku vyplácania prostriedkov, ktorá súvisí s oznámením kompenzačných opatrení EK, ako aj záväzok týkajúci sa povinnosti dlžníka zaistiť, aby „príslušný orgán zabezpečil splnenie realizácie zmiernujúcich a kompenzačných opatrení oznámených Komisii najneskôr do 31. decembra 2020“[sic]. Okrem tohto EIB rozhodla, že podmienkou vyplácania prostriedkov už nie je potvrdenie doručenia platných stavebných povolení a/alebo dôkazu o prebiehajúcich povoľovacích postupoch, ale záväzok dlžníka. Vyššie uvedenú podmienku a záväzky potvrdilo Predstavenstvo EIB v máji 2016 pri schvaľovaní konečných podmienok účasti EIB na financovaní projektu.

4.2 Zmluva o financovaní

4.2.1 Zmluva o financovaní bola podpísaná 21. júna 2016. Ďalšou podmienkou prvého vyplatenia prostriedkov je okrem oznámenia kompenzačných opatrení EK (pozri ods. 4.1.7) dôkaz o vymenovaní technického poradcu veriteľov (LTA).

4.2.2 Pokiaľ ide o záväzky dlžníka, v zmluve o financovaní sa stanovuje, že ak sa vykonajú alebo sa budú požadovať akékoľvek zmeny prác alebo cesty, ktorá je predmetom projektu, v dôsledku ktorých by sa stal technický opis nepravdivý alebo nesprávny, EIB musí s takýmito zmenami súhlasiť. Dlžník okrem toho musí:

- realizovať a prevádzkovať projekt v súlade s právnymi predpismi o životnom prostredí;
- získať a uchovávať nevyhnutné environmentálne schválenia v súvislosti s projektom k dátumu, ku ktorému ich vyžadujú platné právne predpisy o životnom prostredí alebo pred týmto dátumom;
- dodržiavať všetky takéto environmentálne schválenia;
- dodržiavať vo všetkých podstatných aspektoch všetky ostatné zákony a nariadenia, ktorým dlžník alebo projekt podliehajú;
- zaistiť, aby príslušný orgán zabezpečil splnenie realizácie zmiernujúcich a kompenzačných opatrení oznámených Európskej komisii najneskôr do 31. decembra 2020;
- dodržiavať a vykonávať projekt vo všetkých podstatných aspektoch v súlade s nariadeniami, súhlasmi a požiadavkami v oblasti zdravia a bezpečnosti, ktoré predstavujú osvedčené postupy v oblasti priemyslu;
- prijímať všetky primerané opatrenia s cieľom zabrániť kontaminácii životného prostredia vzniknutej alebo spôsobenej cestou, ktorá je predmetom projektu, alebo staveniskom a podnikáť primerané kroky s cieľom zabrániť tomu, aby kontaminácia životného prostredia, ktorá nevzniká ani nie je spôsobená cestou, ktorá je predmetom projektu, ani staveniskom mala vplyv na cestu, ktorá je predmetom projektu, alebo stavenisko;
- pred začiatkom vykonávania prác pripraviť ESMP a ESMS na schválenie zo strany LTA.

4.2.3 Zmluvou o financovaní sa stanovuje, že dlžník bude informovať EIB:

- a) o akomkoľvek začatí podstatnom konaní/proteste, všetkých podstatných námietkach vznesených treťou stranou, akejkoľvek skutočnej sťažnosti prijatej dlžníkom alebo o akomkoľvek nároku týkajúcom sa životného prostredia, ktorý sa podľa jeho informácií začal, prebieha alebo hrozí v súvislosti s environmentálnymi alebo inými záležitosťami ovplyvňujúcimi projekt; b) o skutočnom tvrdení, sťažnosti alebo informáciách v súvislosti s nezákonnými činnosťami týkajúcimi sa projektu; c) o akomkoľvek jeho nesúlade s nejakými platnými environmentálnymi právnymi predpismi; a d) o akomkoľvek pozastavení, odňatí alebo zmene akéhokoľvek environmentálneho schválenia; a

- o všetkých podstatných súdnych, rozhodcovských, správnych konaniach alebo vyšetrovaní vykonávaných súdom, správou alebo podobným verejným orgánom, ktoré sú podľa jeho najlepšieho vedomia a svedomia aktuálne, hrozia alebo prebiehajú proti dlžníkovi alebo jeho kontrolujúcim subjektom alebo členom riadiacich orgánov dlžníka v súvislosti s nezákonnými činnosťami týkajúcimi sa pôžičky alebo projektu. V prípade skutočného tvrdenia, sťažnosti alebo informácií v súvislosti s nezákonnými činnosťami týkajúcimi sa pôžičky a/alebo projektu bude v dobre viere konzultovať s bankou vhodné opatrenia.

4.2.4 Napokon sa dohodou o spoločných podmienkach (CTA – Common Terms Agreement) stanovuje pozitívny záväzok pripraviť ESMP⁶² a ESMS s ohľadom na každú fázu projektu, ktorá sa má predložiť (vrátane všetkých revízií) na schválenie zo strany LTA v rovnakom alebo približne rovnakom čase, ako je predložená na schválenie IE. Podľa dohody o spoločných podmienkach nemá dlžník začať s prácami skôr, ako LTA schváli ESMP a ESMS. Dohodou o spoločných podmienkach sa tiež upravuje rektifikácia zlyhaní pri realizácii ESMP v súlade s osvedčenými postupmi v oblasti priemyslu.

4.2.5 Je treba poznamenať, že EIB-CM bolo v priebehu posledných etáp konzultácie správy s EIB doručené oznámenie, že v decembri 2020 bol podpísaný dodatok k zmluve o financovaní. Keďže tento dodatok nie je súčasťou následnej analýzy, týkal sa dvoch vybraných otázok týkajúcich sa sťažnosti:

- S ohľadom na záväzky dlžníka v súvislosti so smernicou o biotopoch sa musí pri realizácii zmiernujúcich a kompenzačných opatrení v prvom rade dodržať dátum ukončenia projektu (už sa viac neuvádza ako 31. december 2020) a v každom prípade konečný dátum dokončenia stanovený veriteľmi;**
- S ohľadom na informácie o projekte, ktoré požaduje dlžník, dôkaz, že kompenzačné opatrenia, ktorých realizácia sa požaduje a je uskutočniteľná v krátkodobom/strednodobom časovom horizonte, sú účinné a urýchlene realizované.**

4.3 Monitorovanie projektu

4.3.1 Monitorovanie zo strany EIB sa uskutočňuje od podpisu zmluvy o financovaní. LTA a IE okrem toho monitorujú pokrok v oblasti projektovania a výstavby a poskytujú informácie pre monitorovanie operácie zo strany EIB.

4.3.2 Z informácií získaných v rámci svojho skúmania nedokázal EIB-CM identifikovať písomné dôkazy o monitorovaní aspektov zo strany EIB uvedených v prvom tvrdení tejto sťažnosti pred podaním sťažnosti alebo po ňom. Dotknuté útvary EIB vysvetlili, že v priebehu monitorovania neboli zo strany LTA vznesené obavy uvedené v prvom tvrdení a nepovažovali sa za riziko. Nasledujúce odseky rozvádzajú monitorovacie činnosti EIB v súvislosti s tromi ďalšími tvrdeniami, konkrétne pokiaľ ide o vplyv projektu na biodiverzitu, posúdenie významného vplyvu projektu na životné prostredie a súlad projektu s vnútroštátnymi právnymi predpismi (získavanie materiálov a povoloňacie postupy).

Vplyv na biodiverzitu

4.3.3 Dlžník poskytol 17. júna 2016 EIB list z 11. marca 2016 adresovaný EK s „priloženými predbežnými informáciami podľa článku 6 ods. 4 smernice o biotopoch (92/443/EHS) o kompenzačných opatreniach v súvislosti s projektom diaľnice D4 – obchvat Bratislavy na uľahčenie ďalšej diskusie o tejto téme“ [doplnené zdôraznenie]. V liste bolo tiež zdôraznené, že „konečná verzia bude predložená po procese vysporiadania vlastníckych práv.“ Dlžník požiadal 24. novembra 2016 o vyplatenie prvej a druhej tranže finančných prostriedkov EIB. EIB vyplatila 30. novembra 2016 svoju prvú tranžu finančných prostriedkov.

4.3.4 Preskúmaním správ podávaných LTA sa ukazuje, že okrem komunikácie o aktualizácii kompenzačných opatrení problém oznamovania kompenzačných opatrení Európskej komisii priamo monitorovala EIB, a nie LTA. Po prvom vyplatení prostriedkov LTA poskytol do pozornosti EIB informácie o kompenzačných opatreniach, stave ich realizácie, ako aj časový rámec/oneskorenia.

⁶² Dohodou o spoločných podmienkach sa vymedzuje ESMP ako záručný plán, ktorý pripraví dlžník na základe koncesnej dohody v súlade s dokumentáciou v oblasti bezpečnosti, kvality a životného prostredia. ESMP je v súlade s tzv. „zásadami rovníka III“ a osvedčenými postupmi v oblasti priemyslu.

4.3.5 Po významných zmenách kompenzačných opatrení v úseku 1 projektu schválilo MŽP 28. apríla 2017 aktualizované kompenzačné opatrenia (rozhodnutie č. 1094/2017-6.3). Súčasťou rozhodnutia boli podmienky, za ktorých sa majú vykonávať činnosti na mieste. Podľa informácií poskytnutých LTA bola aktualizácia potrebná z dôvodu problémov pri vyvlastňovaní niekoľkých pozemkov pôvodne určených na kompenzačné opatrenia.

4.3.6 Skôr ako MŽP vydalo súhlas s novými kompenzačnými opatreniami, v Bruseli sa konalo 7. apríla 2017 bilaterálne stretnutie medzi zástupcami MŽP a NHC a zástupcami Generálneho riaditeľstva Európskej komisie pre životné prostredie. Témou stretnutia bolo objasnenie aktuálnej situácie pri riešení kompenzačných opatrení. EK bola informovaná o zmenách kompenzačných opatrení v pôvodnom projekte. EK bola ubezpečená, že nové kompenzačné opatrenia spĺňajú požadované podmienky, pokiaľ ide o potravu a biotopy na hniezdenie chránených druhov vtákov. EK ocenila aktívny prístup Slovenska. EK považuje zmeny za logické, pričom by mali prispievať k rýchlemu dokončeniu kompenzačných opatrení projektu a následnému začatiu prác na úseku 1. Predkladateľ poslal Riaditeľstvu EK pre regionálnu a mestskú politiku 26. mája 2017 e-mail s informáciami o schválení nových kompenzačných opatrení spolu s vysvetlením a aktuálnym stavom.

4.3.7 IE v treťom štvrtroku 2017 informoval, že šesť ekologických prieskumov vykonaných v príslušnom období sa týkalo invázných nepôvodných druhov rastlín a ornitologických prieskumov. Podľa IE sa uskutočnilo monitorovanie podzemných vôd, hluku, biotopov a kvality ovzdušia. IE vo štvrtom štvrtroku 2017 informoval, že kompenzačné opatrenia na zmiernenie vplyvov výstavby na životné prostredie bolo potrebné realizovať aspoň so začiatkom terénnych prác a dokončiť pred odovzdaním.

4.3.8 Slovenská Národná diaľničná spoločnosť (NDS) predložila 31. októbra 2017 žiadosť o územné povolenie v súvislosti s cieľmi kompenzačných opatrení. Na konci novembra 2017 sa začali stavebné práce súvisiace s kompenzačnými opatreniami.

4.3.9 V januári 2019 požiadala EIB v súvislosti s počítačným posúdením EIB-CM o aktualizovanú dokumentáciu týkajúcu sa a) výročnej environmentálnej správy, b) správy o biodiverzite a c) environmentálneho plánu riadenia/plánu riadenia biodiverzity⁶³. EIB požiadala v súvislosti s kompenzačnými opatreniami o a) potvrdenie aktuálnych opatrení; b) potvrdenie platnosti opatrení oznámených EK a či/kedy budú poskytnuté prípadné ďalšie informácie o zmenených lokalitách; c) aktuálny stav návrhu a realizácie opatrení vrátane informácií o tom, ktoré opatrenia i) získali príslušné územné/stavebné povolenia, ii) boli realizované a iii) zostali nevyriešené, a harmonogram ich realizácie; d) potvrdenie, že výstavba sa začala následne po realizácii opatrení; e) vysvetlenie, akým spôsobom sú opatrenia spojené s napredovaním vo výstavbe, a všetky dôvody omeškania; a f) informácie o monitorovaní a/alebo plánovanom monitorovaní opatrení. Dlžník vo svojej reakcii poskytol zoznam príručiek/plánov, ktoré sprístupnil LTA na preskúmanie. Tieto okrem iného zahŕňali ESMS, ESMP, plán monitorovania životného prostredia a BMP. V súvislosti s kompenzačnými opatreniami dlžník a) uviedol, že opatrenia sa zhodovali s opatreniami stanovenými v rozhodnutí MŽP z 28. apríla 2017 a súvisiaci program prác (PP) bol schválený predkladateľom 21. mája 2018; b) nemohol potvrdiť platnosť oznámenia opatrení a jeho zmien, pretože to mal na starosti predkladateľ; c) poskytol aktuálne informácie o realizácii opatrení, pričom upozornil na to, že predkladateľ neuviedol stav postupu územného povolenia v prípade piatich opatrení napriek žiadostiam zo strany dlžníka; d) uviedol, že výstavba sa začala po realizácii príslušných opatrení a v prípade

⁶³ Dodávateľ v oblasti inžinierskej činnosti, obstarávania a výstavby (EPC) vypracoval pre projekt 13. septembra 2016 plán riadenia biodiverzity (BMP). Plán bol revidovaný v decembri 2016, marci 2017 a apríli 2017, posledná verzia je z 5. septembra 2017 a týka sa rozhodnutia MŽP z 28. apríla 2017 a schvaľuje nové kompenzačné opatrenia. Rozsah monitorovania uvedený v BMP je takýto:

1. Monitorovanie vplyvu plánu počas prevádzky diaľnice na populáciu vtákov v chránenom vtáčom území Dunajské luhy – ide o monitorovanie hustoty výskytu populácie vtákov vo vzdialenosti min. 500 m od oboch strán diaľnice. Monitorovanie by sa malo začať rok pred začiatkom výstavby a malo by sa vykonávať každoročne počas obdobia 5 rokov.
2. Monitorovanie stavu kompenzačných opatrení a ich vývoj v určitom časovom období – zaznamenanie vývoja biotopov a ich funkcie. Monitorovanie by sa malo začať ihneď po realizácii kompenzačných opatrení. Odhadovaná dĺžka trvania monitorovania je 3 roky pre trávne porasty a 5 rokov pre monitorovanie funkcie kapacity toku Biskupického ramena. Odhadovaná dĺžka trvania monitorovania je 10 rokov pre novozaložené lesné plochy a 20 rokov pre už existujúce lesnaté plochy.
3. Monitorovanie územia kompenzačných opatrení a jeho využívania konkrétnymi vtáčimi druhmi – t. j. monitorovanie hustoty populácie druhov, ktoré podliehajú ochrane, a využívania konkrétneho územia. Monitorovanie je potrebné vykonávať každoročne po dobu prvých 5 rokov od realizácie a následne každých 5 rokov po dobu 20 rokov.

Monitorovanie podľa bodu 1 sa vykonáva počas výstavby 1 x ročne po uskutočnení výrubov drevín v chránenom území, zatiaľ čo monitorovanie podľa bodov 2 a 3 sa začne po realizácii kompenzačných opatrení. Monitorovanie bude vykonávať odborne spôsobilá osoba a jeho výsledky sa budú konzultovať so ŠOP SR, ktorá v prípade potreby navrhne nápravné opatrenia.

Kontrolu kompenzačných opatrení bude vykonávať ekolog v rámci výstavby. V priebehu ich realizácie ekolog vykoná minimálne 1 x týždennú obhliadku územia, na ktorom sa budú realizovať kompenzačné opatrenia. Výsledky kontroly vrátane fotodokumentácie sa zaznamenajú.

opatrení s prebiehajúcim postupom územného povolenia sa predkladateľ nazdával, že žiadosť bola dostatočná na začatie stavebných prác; e) neočakával žiadne omeškania v napredovaní výstavby z dôvodu realizovania opatrení; a f) vysvetlil, že PP podlieha mesačnému monitorovaniu, ako sa uvádza v mesačných správach o priebehu prác a správach o ekologickom dohľade.

4.3.10 V roku 2019 LTA informoval, že sa monitorovala prítomnosť orliaka morského a že v určitých podúsekoch úseku 1 bol povolený výrub stromov iba v prípade, že v blízkosti územia nehniedzili žiadne špecifické chránené druhy (vrátane orliaka morského). Z informácií poskytnutých LTA vyplýva, že ŠOP SR monitorovala hniezda a bola v kontakte s dodávateľom EPC, aby informovala o obývaných a aktívnych hniezdach v dotknutej oblasti a stanovila podmienky, za ktorých sa môžu vykonávať stavebné práce.

4.3.11 Predkladateľ vyjadril 6. marca 2019 spokojnosť so stavom prác na kompenzačných opatreniach č. 4, 5 a 6 a dlžníka požiadal, aby bezodkladne začal s realizáciou kompenzačných opatrení č. 2, 3 a 9 uvádzajúc, že práce na kompenzačných opatreniach č. 3 a 9 by sa mohli začať pred vydaním príslušného územného povolenia.

4.3.12 Z preskúmania práce IE sa zdá, že pravidelne kontroloval stav prác na kompenzačných opatreniach (napr. v mesačných správach z apríla až mája 2019 sa uvádza, že práce prebiehajú na objekte č. 076, ktorý je súčasťou kompenzačného opatrenia č. 6 – Obnova Biskupického ramena, a na objekte č. 072 – Zalesňovanie). IE najmä vo svojej správe z mája 2019 uvádza, že hniezdo orliaka morského (*Haliaeetus albicilla*) v blízkosti úseku 1, 4,5 až 5,5 km od diaľnice D4, je stále aktívne a obývané párom orliakov morských. IE potvrdzuje, že dodávateľ EPC je v pravidelnom kontakte so ŠOP SR, ktorá hniezdo monitoruje.

4.3.13 Podľa IE plán monitorovania miery úspešnosti kompenzačných opatrení ešte nebol vypracovaný a monitorovanie sa neuskutočnilo. Na základe rozhodnutia MŽP o schválení aktualizovaných kompenzačných opatrení dodávateľ EPC „zaistí realizáciu kompenzačných opatrení vrátane monitorovania a následnej starostlivosti o realizované kompenzačné opatrenia v súlade s predloženým návrhom kompenzačných opatrení a podrobným projektom realizácie kompenzačných opatrení“. Monitorovanie úspešnosti (funkčnosti) kompenzačných opatrení má byť predmetom činnosti ŠOP SR ako vnútroštátnej inštitúcie zodpovednej za ochranu prírody. IE vyzval subdodávateľa stavby, aby sa obrátil na ŠOP SR a prostredníctvom tejto inštitúcie zaistil monitorovanie kompenzačných opatrení.

4.3.14 V máji 2019 LTA informoval, že stavebné práce na kompenzačných opatreniach zaostávali za predloženým programom, ale omeškanie nemalo žiaden vplyv na stavebné práce na D4. LTA neuviedol žiaden negatívny vplyv stavebných prác na životné prostredie. LTA dodal, že *„ekologický dohľad realizovaný nezávislými odborníkmi počas výstavby sa opäť začal 15. marca 2019 (po zimnej prestávke) a IE doteraz eviduje 3 správy s odporúčaniami činností, ktoré sa majú vykonať.“* V júni 2019 LTA informoval, že IE schválil podrobný návrh kompenzačných opatrení č. 2, 4, 5 a 6. Práce na kompenzačnom opatrení č. 2 sa začali v máji 2019, pričom v júni 2019 bolo vydané územné povolenie pre kompenzačné opatrenia č. 3 a 8 a jeho platnosť nebola doriešená.

4.3.15 Podľa LTA bol v roku 2018 schválený PP pre kompenzačné opatrenia. Dlžník predložil aktualizovaný PP v septembri 2019. IE požiadal v decembri 2019 o predloženie jeho aktuálnej verzie. Niektoré práce na úprave lesných plôch (CM 9) boli predĺžené po dátume ukončenia a mali by byť zaradené do prevádzkovej fázy projektu.

4.3.16 Medzitým poslala EK 10. júla 2019 list Riaditeľstvu ochrany prírody, biodiverzity a krajiny Slovenskej republiky. EK v liste uvádza, že Slovensko predložilo EK v marci 2016 predbežné informácie o kompenzačných opatreniach podľa článku 6 ods. 4 smernice o biotopoch týkajúce sa výstavby obchvatu Bratislavy na diaľnici D4. Vo svojej komunikácii s EK Slovensko uviedlo, že konečnú verziu predloží po vysporiadaní vlastníckych práv. Keďže EK nedostala od roku 2016 žiadne ďalšie informácie, požiadala slovenské orgány, aby EK informovali o tom, aké kompenzačné opatrenia sa nakoniec rozhodli prijať a na akom základe (príslušné posudzovacie rozhodnutie a podkladová správa), v akom štádiu vykonávania sa nachádzajú a kedy Slovensko predpokladá ukončiť ich vykonávanie.

4.3.17 Stály zástupca Slovenskej republiky pri EÚ poskytol 28. novembra 2019 Generálnemu riaditeľstvu EK pre životné prostredie oznámenie o prijatých kompenzačných opatreniach v súvislosti s projektom. Na základe informácií, ktoré poskytol LTA, sa 3. decembra 2019 konalo stretnutie medzi EK a dlžníkom. Útvary Komisie na stretnutí zdôraznili, že realizácia kompenzačných opatrení sa má začať čo najskôr, pretože mali byť realizované pred začatím výstavby. EK zdôraznila, že ak má byť cesta v prevádzke v roku 2020, kompenzačné opatrenia majú byť uskutočnené bez ďalšieho omeškania najneskôr v januári 2020.

4.3.18 Na základe informácií, ktoré poskytol LTA v marci 2020, chýbalo platné územné povolenie pre kompenzačné opatrenia č. 1, 3, 8 a 9, a preto sa práce ešte nezačali. Postup vydávania územných povolení⁶⁴, ako aj problémy, ktoré vznikli zahrnutím ďalších pozemkov do kompenzačných opatrení, riadi predkladateľ a NDS. IE schválil celú podrobnú dokumentáciu k návrhu. Počas vykazovaného obdobia tvorili práce na kompenzačnom opatrení č. 6 (tok Biskupického kanála) najmä betonárske práce. Dodávateľ EPC neinformoval o žiadnych ďalších prácach na kompenzačných opatreniach.

4.3.19 Krajský súd v Bratislave vydal 14. februára 2020 uznesenie o využívaní pôdy na kompenzačné opatrenie č. 9. Napriek chýbajúcemu územnému povoleniu pre kompenzačné opatrenia č. 3 a 9 predkladateľ žiadal o bezodkladné začatie realizácie kompenzačných opatrení č. 2, 3 a 9. Predkladateľ v rovnakom čase schválil súvisiace zmeny PP na realizáciu kompenzačných opatrení (nápravný plán).

4.3.20 Podľa informácií, ktoré poskytol LTA v apríli 2020, je posledným plánovaným dátumom ukončenia december 2020. Podľa očakávaní sa má posledný úsek cesty otvoriť v decembri 2020.

Tabuľka 1: Kompenzačné opatrenia a stav k aprílu 2020

Kompenzačné opatrenie	Stav
KO 1 (071) Rusovce – zalesňovanie na zlepšenie podmienok pre nočné útočisko orliaka morského	Čaká sa na územné povolenie Očakávané ukončenie do 19. decembra 2020
KO 2 (072) Čunovo – zalesňovanie	Prebiehajúce práce (Prvá fáza zalesňovania v decembri 2019. Druhá fáza zalesňovania sa plánuje v novembri 2020) Očakávané ukončenie do 8. júna 2020
KO 3 (073-1, 073-2) Veľké Kosihy – zalesňovanie a zatravnovanie	Čaká sa na územné povolenie Prebiehajúce práce 073-01 – zalesňovanie Prvá fáza zalesňovania v marci 2020. 073-02 – zatravnovanie ukončené v marci 2020. Očakávané ukončenie do 17. septembra 2020
KO 4 (074) Podunajské Biskupice – zatravnovanie	Dokončené v decembri 2019
KO 5 (075) Kalinkovo – zatravnovanie	Dokončené v decembri 2019
KO 6 (076, 077) – viacnásobné vrátane kanála rieky: zvýšenie prietoku vody a revitalizácia Biskupického ramena rieky Dunaj.	Prebiehajúce práce Objekt 100 – Chýba povolenie na výrub stromov. Objekt 200 – Ukončenie betonárskych prác sa očakáva v máji 2020. Objekt 300 – Betonárske práce ukončené. Prebiehajú zasypávacie a dokončovacie práce. Objekt 400 – Ukončených 85 % prác. Chýba prepojenie s riekou Dunaj a s objektom 500. Objekt 500 – Ukončené betonárske práce, zasypávacie práce a inštalácia protipovodňových brán. Chýba prepojenie s existujúcim kanálom a s objektom 400. Objekt 600 – Chýba povolenie na výrub stromov. Objekt 700 – Dokončených je 90 % priepustov – chýba len vrchná vrstva. Objekt 800 – Chýba povolenie na výrub stromov. Objekt 900 – Dokončený v septembri 2019.

⁶⁴ Na vykonávanie kompenzačných opatrení sa nevyžaduje stavebné povolenie a postup vydávania povolení sa končí vo fáze územného povolenia.

	<p>Most 077 Podporná pilóta č. 1 je vybetónovaná. Prebieha zasypávanie a stavba pilóty č. 2.</p> <p>V prípade objektu 076 sa ukončenie predpokladá do 30. septembra 2020 a v prípade objektu 077 do 23. mája 2020.</p>
KO 7 – Zvýšenie legislatívnej ochrany lesných biotopov	Prebiehajúce práce – ukončenie sa očakáva na konci roka 2020
KO 8 (079) Kameničná – zalesňovanie	Čaká sa na územné povolenie Prebiehajúce práce – Montáž oplotenia bola dokončená v apríli 2020. Prebieha 1. fáza zalesňovania. Očakávané ukončenie do 1. októbra 2020
KO 9 (078) Rusovce – premena na trávne porasty	Čaká sa na územné povolenie Čaká sa na prístup na pozemky – Predpokladaný začiatok v júli 2020 Očakávané ukončenie do 6. novembra 2020

Posúdenie významného vplyvu projektu na životné prostredie a stavebné povolenia

4.3.21 Podľa informácií LTA vykonáva IE environmentálne kontroly dvakrát týždenne. Na doriešenie environmentálnych problémov zistených na mieste je stanovený protokol, pričom sa využívajú kontrolné zoznamy a nedostatky sa postupujú dodávateľovi EPC, ktorý má konať a doriešiť ich⁶⁵. Podľa informácií, ktoré poskytol LTA v roku 2020, IE informuje o otvorených prípadoch environmentálneho nesúladu vrátane:

- zmiešania stavebného odpadu so zeminou a uloženia pod BO 206;
- vylatia cementového mlieka do rieky Dunaj;
- skladovania stavebného materiálu a zeminy v chránenej oblasti v okolí staveniska;
- umývania strojov mimo jám určených na umývanie.

4.3.22 V rámci tohto monitorovania informoval LTA banku EIB o súdnom prípade uvedenom v odseku 2.3.1 tejto správy. LTA zdôraznil, že dodávateľ EPC pracoval v súlade s platným stavebným povolením a nebolo jasné, či by rozsudok ovplyvnil jeho platnosť. Dňa 21. februára 2019 informovalo MŽP dlžníka o tom, že rozsudok bol napadnutý pred najvyšším súdom. V súvislosti s týmto rozhodnutím dlžník nedostal žiadne oznámenie o zastavení akýchkoľvek prác.

4.3.23 Vo februári 2019 žiadala EIB od právneho poradcu veriteľov (LLA – Lenders' Legal Advisor) objasnenia o účinkoch súdneho rozhodnutia vo veci rozhodnutia o zisťovacom konaní v súvislosti s platnosťou stavebných povolení. LLA vo svojej reakcii objasnil, že rozhodnutím súdu sa ruší rozhodnutie MŽP vydané pred pôvodným stavebným povolením. Jeho účinok je obmedzený „inter partes“ a nemá vplyv na ostatné povolenia týkajúce sa rovnakého úseku.

4.3.24 Preskúmaním monitorovacích činností vykonaných EIB v roku 2019 sa ukázalo, že EIB považovala rozsudok súdu uvedený v odseku 2.3 tejto správy za pretrvávajúce riziko pre projekt. Pri uvádzaní závažných problémov v projekte však útvary EIB nepoukázali do januára 2020 na žiaden významný environmentálny problém týkajúci sa projektu. Odvtedy sa monitorovanie EIB odkazuje na vyššie uvedené rozhodnutie súdu, ako aj na vyšetrovanie polície o údajnej nelegálnej ťažbe a používaní nebezpečného odpadu pri výstavbe ako na narastajúci závažný environmentálny problém. Z preskúmania monitorovania EIB vykonaného v rámci mechanizmu nápravy a riešenia sporov operačné útvary EIB v júni 2020 usúdili, že projekt dodržal zákonné postupy.

Nelegálna ťažba materiálu a kontaminácia

4.3.25 EIB bola informovaná o vyšetrovaní trestného činu nelegálnej ťažby a používania nebezpečného odpadového materiálu v násypoch. Na základe informácií z médií zastavila EIB v apríli 2019 vyplácanie prostriedkov a požiadala dlžníka, aby predložil nápravný plán. Nápravný plán bol predložený v máji 2019.

⁶⁵ IE napríklad uvádza, že v apríli 2019 sa vykonalo monitorovanie hluku, biotopov a migrácie, zatiaľ čo v máji 2019 prebiehalo monitorovanie kvality ovzdušia, povrchových a podzemných vôd.

4.3.26 Podľa informácií, ktoré mala EIB k dispozícii počas svojho monitorovania, v marci a apríli 2019 boli odobraté vzorky materiálu použitého pri výstavbe násypov na všetkých úsekoch. V máji 2019 poskytol predkladateľ správu s výsledkami za úsek 1 a 2 a uviedol, že:

- jedna tretina podmienok stanovených v EIA nebola splnená,
- bol porušený zákon o EIA z dôvodu použitia recyklovaného odpadu v násypoch bez osobitného posúdenia a kontroly v rámci postupu EIA,
- neexistovalo žiadne povolenie na použitie odpadového materiálu pri stavbe násypov,
- bola porušená koncesná zmluva z dôvodu všetkých vyššie uvedených zistení.

Vo svojej reakcii dlžník uviedol, že i) nebolo zistené žiadne porušenie podmienok EIA, ii) do prác nebol zahrnutý žiaden kontaminovaný materiál a nedošlo k žiadnemu poškodeniu životného prostredia a iii) EIA bolo interpretované nesprávne predpokladaním zákazu recyklovaných materiálov v prácach v rámci projektu. Dlžník sa vyjadril, že je pripravený vykonať všetky nápravné opatrenia, ak sa preukáže, že sú potrebné.

4.3.27 Krajské riaditeľstvo policajného zboru v Bratislave, odbor kriminálnej polície, vydalo 13. júna 2019 príkaz na prehliadku priestorov a pozemkov v súvislosti s trestnými činmi neoprávneného nakladania s odpadom a ohrozenia a poškodenia životného prostredia⁶⁶.

4.3.28 Podľa informácií, ktoré poskytol LTA, predkladateľ informoval v júli 2019 dlžníka a IE o výsledkoch testu vzoriek získaných v júni 2019 z úseku 1 na testovanej ploche pokrývajúcej plochu s dĺžkou 500 m v blízkosti obce Jarovce. Vo vzorkách bol zistený azbest, ktorý sa klasifikuje podľa zákona o odpadoch ako nebezpečný odpad. LTA sa však odvolal na názor odborníka na životné prostredie, že úroveň azbestu bola nízka, a preto nie je škodlivá.

4.3.29 LTA informoval EIB, že polícia na základe príkazu na prehliadku vtrhla do priestorov dodávateľa EPC, že zamestnanec dodávateľa EPC bol zatknutý a že v príkaze sa spomínali povolenia na ťažbu a kontaminácia materiálu. Polícia vzniesla obvinenie vo veci poškodenia životného prostredia v dôsledku ťažby štrku na dvoch pozemkoch v lokalite Jánošíková. Podľa LTA existovala možnosť, že by mohli byť vznesené obvinenia za problémy súvisiace s kontamináciou. Od júla 2020 nie sú k dispozícii žiadne nové informácie o vyššie spomínaných policajných vyšetrovaniach na úrovni dodávateľa EPC.

4.3.30 Podľa monitorovania EIB vykonaného v novembri 2019 špeciálny stavebný úrad (ŠSÚ) uznal, že množstvo azbestu zisteného v násype D4 bol pod akoukoľvek platnou prahovou hodnotou označenou ako „nebezpečná“. Dodávateľ EPC predložil 30. septembra 2019 na žiadosť ŠSÚ nápravný plán, ktorý bol zameraný na ďalšie štruktúrne testovanie predmetného násypu s cieľom stanoviť, či je použitý recyklovaný materiál vhodný na plánované použitie. ŠSÚ nariadil vo svojom liste z 25. októbra 2019 pozastavenie prác na príslušnom úseku. Práce sa na spornej časti násypu D4 zastavili až do dosiahnutia konečnej dohody so ŠSÚ.

4.3.31 Miestna tlač zverejnila 8. novembra 2019 stanovisko prezentované NDS, že celý predmetný násyp by mal byť úplne nahradený z dôvodu neuspokojivých výsledkov statických záťažových testov tejto časti projektu. Rozhodnutie ŠSÚ ako dozorného orgánu vydávajúceho konečné rozhodnutie o nápravnom pláne sa očakávalo do 6. decembra 2019. Po viacerých výmenách informácií a stretnutiach zaslal ŠSÚ 9. januára 2020 list dlžníkovi, v ktorom sa uviedlo, že dlžník nedokázal vhodnosť materiálu použitého na násypy v úseku 1 a informoval dlžníka o začatí konaní v súvislosti s dodatočným povolením pre projekt výstavby podľa stavebného zákona. Od dlžníka sa požadovalo, aby do začiatku apríla 2020 poskytol dokumenty s cieľom preukázať, že dodatočné povolenie nie je v rozpore s verejným záujmom, územným povolením a osobitnými predpismi. Nesplnenie podmienok uznesenia ŠSÚ by mohlo viesť k vydaniu príkazu zo strany ŠSÚ na odstránenie stavby. Podľa informácií, ktoré poskytli príslušné útvary EIB, ŠSÚ potvrdil 3. júna 2020, že násyp je staticky pevný a z technického hľadiska

⁶⁶ „*Podозrenie, že na vyššie uvedených pozemkoch malo dôjsť k nakladaniu s nebezpečným odpadom, je podložené aj výsledkami merania výskytu azbestu v oblasti kopca s odpadom, ktoré vykonalo akreditované laboratórium Zdravotného ústavu Ostrava, kde boli potvrdené koncentrácie azbestových vlákien až do 200 vlákien/m³. Podľa protokolu o teste Národného referenčného centra pre zdravotnú problematiku vláknitých prachov RÚVZ (Regionálny úrad verejného zdravotníctva) so sídlom v Nitre zo 7. 11. 2018 sa v umelo vytvorenom kopci zistil výskyt stavebného materiálu – 1 kus dosky, 2 kusy potrubí s obsahom azbestových vlákien. Výskyt azbestu v ovzduší je potvrdený aj meraniami akreditovaného laboratória ALS Czech Republic, s.r.o. v množstve do 500 – 590 vlákien/m³, ktoré občianske združenie „Inštitút pre rozvoj Bratislavského kraja“ vykonalo na vlastné náklady z okolia staveniska ‚kopca s odpadom‘, keď boli v plnej prevádzke činnosti na jeho odstránenie. Uvedené predstavuje dôvodné podozrenie, že počas tohto odstraňovania sa činnosťou mechanizmov uskutočňuje manipulácia s azbestom alebo materiálmi a zeminou s obsahom azbestu. To môže spôsobiť narušenie ich povrchu a uvoľnenie do ovzdušia spolu s prachom, čo nie je prijateľné z pohľadu ochrany zdravia, a preto je takáto činnosť zakázaná. Regionálny úrad verejného zdravotníctva Bratislava, odvolávajúc sa na uvedené, dospel vo svojom oznámení k záveru, že v danom prípade ‚kopca s odpadom‘ nie je obavou azbestový odpad, ale skládka odpadu s rozptýleným výskytom azbestovo-cementového materiálu pochádzajúceho z búracích prác.“*

prijateľný. Bolo poskytnutých dodatočných 90 dní, aby mohol dlžník obstaráť potrebné povolenia od MŽP, ktoré od augusta 2020 neboli doručené.

5. Metodika skúmania

5.1 V súlade s operačnými postupmi EIB-CM (2012) začal EIB-CM skúmanie záležitostí opísaných v sťažnosti a v rámci predbežnej fázy vykonal počítačové posúdenie. V správe z počítačového posúdenia EIB-CM z 28. februára 2019 sa dospelo k záveru, že záležitosti, na ktoré upozornili sťažovatelia, si vyžadovali kontrolu súladu v rámci vyššie uvedených tvrdení.

5.2 V rámci svojej kontroly súladu EIB-CM zhromaždila a preskúmala okrem iného existujúce informácie o predmete sťažnosti, vykonala náležité skúmania s cieľom posúdiť, či boli dodržané politiky a postupy skupiny EIB, a podporuje dodržiavanie politik skupiny EIB.

5.3 V priebehu misie na mieste v júni 2019 usporiadal EIB-CM stretnutia so i) sťažovateľmi, ii) predkladateľom, iii) MŽP, iv) dlžníkom a v) Zastúpením EK v Slovenskej republike. EIB-CM bol v kontakte so sťažovateľmi do júna 2020.

6. Zistenia a závery

6.1 Nesúlad technického návrhu projektu s medzinárodnými dohodami

6.1.1 V zmluvách EPC pre projektovanie a výstavbu deleguje dlžník zodpovednosť na dodávateľa EPC, aby dodal projekt „na kľúč“. Rozsah prác má byť jasne vymedzený v zmluvných dokumentoch a ide o zmluvu s pevnou cenou. Dodávateľ EPC pripravuje návrhy, žiada o schválenie miestne orgány (stavebné povolenia) a predkladá pracovné návrhy IE s cieľom začať s výstavbou. V tomto type zmluvy môže dodávateľ EPC upraviť predbežné koncepcie, aby čo najlepšie vyhovovali z hľadiska výberu konštrukčného systému, vzdialenosti medzi piliermi, počtu oblúkov a celkového vzhľadu mosta⁶⁷.

6.1.2 Napriek tomu, že je projekt rozdelený na úseky, most prechádzajúci cez rieku Dunaj nebol vymedzený ako samostatný úsek. Návrh mosta sa neriadil konštrukčným systémom zaveseného mosta, s ktorým sa pôvodne počítalo v EIA. Podpisom koncesnej zmluvy bola dodávateľovi EPC poskytnutá sloboda vypracovať, pokiaľ ide o most prechádzajúci cez rieku Dunaj, „vlastný, nákladovo efektívny návrh“. Nový návrh bol pripravený z dôvodu „významného zníženia nákladov na projekt“.

Závery

6.1.6 Pokiaľ ide o zhodu nového návrhu mosta cez rieku Dunaj s odporúčaniami Dunajskej komisie a príslušnými technickými normami, skúmanie ukazuje, že nový návrh zohľadňuje odporúčania Dunajskej komisie a sú dodržané všetky horizontálne aj vertikálne voľné vzdialenosti. LTA a IE pravidelne monitorujú návrhy a stavebné práce. Keďže EIB-CM nedokázal nájsť dôkaz o nesúlade operácie s medzinárodnými dohovormi, **EIB-CM dospel k záveru, že tvrdenie je neodôvodnené.**

6.2 Negatívny vplyv projektu na lokalitu sústavy Natura 2000

6.2.1 Úsek D4 Jarovce – Ivanka Sever zahŕňa výstavbu nového mosta cez rieku Dunaj, ktorý sa nachádza v lokalite sústavy Natura 2000. Projekt bol predmetom náležitého posúdenia v súlade s článkom 6 smernice o biotopoch. Zistilo sa, že má značný negatívny vplyv na chránené biotopy a druhy. Na základe ďalších štúdií slovenská vláda projekt v roku 2014 schválila z naliehavých dôvodov vyššieho verejného záujmu. Počas misie EIB-CM na mieste

⁶⁷ Ak si predkladateľ želá ponechať vlastníctvo k návrhu koncepcie, potom sa úlohy zmenia. Dodávateľ EPCM sa sústreďuje na riadenie výstavby a bude mať povinnosť zaistiť, aby boli inžinierska časť a návrh projektu v súlade s technickými a funkčnými špecifikáciami projektu. Ide o zmluvu založenú na poplatkoch s rôznymi zmluvnými vzťahmi na práce súvisiace so stavbou. Model EPCM je členený na základe štruktúry poplatkov refundujúcich náklady alebo štruktúry poplatkov s jednotkovou sadzbou.

v júni 2019 MŽP vysvetlilo, že projekt je prvým slovenským projektom zavádzajúcim kompenzačné opatrenia v rámci smernice o biotopoch.

6.2.2 Je potrebné uviesť, že povinnosť realizovať kompenzačné opatrenia je súčasťou stavebných podmienok v stavebnom povolení pre úsek diaľnice D4 Jarovce – Ivanka Sever. Kompenzačné opatrenia sa musia realizovať ako jedna z podmienok vydania konečného povolenia na umiestnenie stavby pre príslušný úsek diaľnice.

6.2.3 Ako sa uvádza v ods. 4.3, MŽP poskytlo EK v roku 2016 predbežné informácie, v ktorých jasne uviedlo, že konečná verzia oznámenia by sa predložila po vysporiadaní vlastníckych práv. MŽP upravilo kompenzačné opatrenia v roku 2017. Konečné oznámenie o kompenzačných opatreniach bolo zaslané EK 28. novembra 2019.

6.2.4 Bol identifikovaný balík deviatich kompenzačných opatrení (KO 1 – KO 9), ktoré sa mali realizovať v čase, keď sa vyskytla škoda (t. j. zničenie veľkých lesných plôch). Opatrenia boli dohodnuté ako balík na kompenzáciu škody spôsobenej projektom.

6.2.5 Ako sa uvádza v ods. 2.1.8, stavebné práce na projekte sa začali v roku 2016, pričom stavebné práce na kompenzačných opatreniach sa začali v novembri 2017. V prvej polovici roka 2019 už bolo jasné, že hoci sa dosiahol určitý pokrok pri niekoľkých kompenzačných opatreniach, dlžník ešte nezačal realizovať všetky. To sa potvrdilo aj počas misie EIB-CM na mieste v júni 2019, keď dlžník informoval EIB-CM, že návrhy niektorých kompenzačných opatrení, ako aj územné povolenia predkladateľ ešte neposkytol. Návšteva EIB-CM na mieste v júni 2019 potvrdila, že kompenzačné opatrenia meškajú a že pravdepodobne nebude možné dodržať pôvodný časový harmonogram (koniec roka 2020). Z informácií získaných v rámci skúmania vyplýva, že medzi výstavbou projektu a realizáciou kompenzačných opatrení existuje značná medzera.

Včasná oznámenie kompenzačných opatrení EK

6.2.6 Účelom oznámenia kompenzačných opatrení EK je umožniť EK požadovať ďalšie informácie o oznámených kompenzačných opatreniach alebo podniknúť kroky v prípade, že sa domnieva, že právne predpisy EÚ neboli uplatňované správne. Z tohto dôvodu a s ohľadom na snahu vyhnúť sa negatívnym vplyvom na chránené biotopy by malo byť oznámenie doručené včas a kompenzačné opatrenia by mali byť oznámené skôr, ako sú vykonané a projekt zrealizovaný. V súčinnosti s EIB-CM EK potvrdila, že sa formálne oznámenie musí vykonať pred začatím prác.

Záver

6.2.7 Z vyššie uvedeného vyplýva, že **konečné oznámenie kompenzačných opatrení bolo zaslané EK v novembri 2019, t. j. po začatí stavebných prác.**

Včasná a adekvátna realizácia kompenzačných opatrení

6.2.8 Z preskúmania platného regulačného rámca (ods. 3.4.7 a 3.4.10) vyplýva, že stavebné práce by sa mali začať po prijatí kompenzačných opatrení. Ak nebudú kompenzačné opatrenia realizované včas (t. j. podľa harmonogramu), mohlo by to mať vážny vplyv na dotknuté biotopy/druhy. Harmonogram vykonávania kompenzačných opatrení stanovených príslušným vnútroštátnym orgánom (MŽP) vychádza z vedeckého a odborného posúdenia. Ak sa tento harmonogram nedodríava, čo je podľa získaných informácií zo skúmania tento prípad, prejavia sa negatívne účinky ovplyvňujúce chránené biotopy/druhy. EIB-CM vzal v rámci svojho skúmania do úvahy stanovisko IE (ods. 4.3.6), ako aj názor EK (ods. 4.3.15), pokiaľ ide o načasovanie kompenzačných opatrení.

6.2.9 Napriek tomu, že sa vplyv kompenzačných opatrení musí dosiahnuť v čase, keď dôjde k škode v príslušnej lokalite, za určitých okolností, ak nie je možné v plnej miere dosiahnuť vyššie uvedené, požadovala by sa za dočasné straty nadmerná kompenzácia (pozri ods. 3.4.6 tejto správy). V tomto prípade ovplyvňuje schopnosť dosiahnuť vplyv kompenzačných opatrení niekoľko faktorov (ako napríklad čas potrebný na zalesnenie, nedostupnosť pozemku, dĺžka postupov vyvlastnenia, absencia územných povolení atď.). Pri skúmaní predmetných faktorov sa zdá, že spadajú buď do zodpovednosti predkladateľa, alebo ich mali predkladateľ a príslušné vnútroštátne orgány zohľadniť pri určovaní balíka kompenzačných opatrení s cieľom zaistiť, aby mohol byť uvedený do praxe.

6.2.10 EIB-CM uvádza, že v súlade s usmernením EK (pozri ods. 3.4.7) by sa mohol dosiahnuť súlad s *acquis* EÚ urýchlením vykonávania oznámených kompenzačných opatrení a zároveň zvážením ďalších kompenzačných opatrení z dôvodu omeškania pri vykonávaní oznámených kompenzačných opatrení.

6.2.11 Platný regulačný rámec umožňuje výnimočné časové posuny pri vykonávaní kompenzačných opatrení, ak nevedú k stratám v populácii žiadnych chránených druhov v danej lokalite podľa prílohy II k smernici o biotopoch alebo prílohy I k smernici o vtákoch. Orliak morský je uvedený v prílohe I k smernici o vtákoch. Preto časový posun vo vykonávaní kompenzačných opatrení v súvislosti s týmto chráneným druhom nie je povolený. Tento druh kompenzačných opatrení (zalesnenie lokality dostatočne vysokými stromami) musí byť účinný skôr, ako sa objavia negatívne vplyvy. Predpokladaný negatívny vplyv stavebných činností na orliaka morského nie je možné nijako kompenzovať v krátkodobom/strednodobom horizonte; EIB-CM nie je informovaný o žiadnych dodatočných kompenzačných opatreniach zavedených z dôvodu omeškania pri vykonávaní zalesňovania.

6.2.12 Na druhej strane, z informácií získaných v rámci skúmania ukazuje stav vykonávania kompenzačných opatrení od apríla 2020 progresívny vývoj so siedmimi skutočne prebiehajúcimi kompenzačnými opatreniami a dvoma kompenzačnými opatreniami (KO 1 a KO 9), ktorých vykonávanie sa ešte nezačalo a v určitom prípade bolo predĺžené do roku 2021, t. j. po dátume ukončenia projektu a po termíne stanovenom v zmluve EIB o financovaní (pozri ods. 4.3.14). EIB-CM berie na vedomie, že v reakcii na omeškania vo výstavbe príslušné útvary EIB plánujú upraviť dátum ukončenia uvedený v zmluve o financovaní na štvrtý štvrtrok 2020.

6.2.13 Monitorovanie miery úspešnosti kompenzačných opatrení je súčasťou práce požadovanej na zaistenie primeranosti projektu a jeho súladu s platným regulačným rámcom. Z informácií získaných v rámci skúmania sa javí, že dlžník/dodávateľ EPC a príslušný vnútroštátny orgán monitorujú vplyv v chránených lokalitách, hoci vzhľadom na stav vykonávania kompenzačných opatrení EIB-CM nemohol nájsť žiaden písomný dôkaz o monitorovaní ich miery úspešnosti, nehovoriac o systematizácii takejto činnosti monitorovania (4.3.12).

6.2.14 Nakoniec, pokiaľ ide o osobitný problém nedostatočného prepojenia vodných útvarov na oboch stranách násypu, EIB-CM bol počas svojej návštevy na mieste v júni 2019 informovaný o vybudovaní niekoľkých pripustov a prepojení medzi vodnými útvarmi na oboch stranách násypu. Dlžník zastáva názor, že týmito opatreniami bol vyriešený problém nedostatočného prepojenia vodných útvarov. EIB-CM nepozoroval rozdielnu farbu vody prezentovanú na fotografiách predložených sťažovateľom. Preto sa zdá, že tento aspekt nevzbudzuje obavy.

Záver

6.2.15 Posúdením informácií získaných v rámci skúmania sa ukazuje, že vplyvy projektu na lokality sústavy Natura 2000 prebiehajú a zostávajú bez kompenzácií. Hoci sa vo vykonávaní kompenzačných opatrení dosiahol určitý pokrok, napriek napredovaniu stavebných prác na projekte sa v súvislosti s dvoma z nich práce nezačali. Odloženie dokončenia jedného kompenzačného opatrenia na rok 2021 nie je v súlade so zmluvným záväzkom, ktorý sa viaže k finančnej pomoci EIB. Okrem toho EIB-CM nedokázal nájsť žiaden písomný dôkaz o monitorovaní miery úspešnosti už vykonaných kompenzačných opatrení ani o pláne monitorovania miery úspešnosti kompenzačných opatrení.

6.2.16 Vzhľadom na vyššie uvedené **dospel EIB-CM k záveru, že sa nezdá, že projekt je podporený včasnou a adekvátnou kompenzáciou jeho vplyvu na biodiverzitu. Ako taký sa v čase skúmania nezdá byť v súlade s platným regulačným rámcom vrátane štandardov EIB a zmluvy o financovaní.**

Úloha EIB

6.2.17 Ako sa uvádza v informáciách uvedených v odsekoch 4.1 a 4.2 tejto správy, EIB vedela o problémoch týkajúcich sa vplyvu na biodiverzitu v počiatkovej fáze projektu. Je potrebné uviesť, že zmluva o financovaní berie do úvahy problém včasného oznámenia (pozri podmienku na prvé vyplatenie prostriedkov uvedenú v ods. 4.1.7 a 4.2.1) a vykonávanie kompenzačných opatrení (pozri záväzok uvedený v ods. 4.1.7 a 4.2.2).

Monitorovanie plnenia nutnej podmienky 1

6.2.18 Z informácií získaných v rámci skúmania poskytol príslušný vnútroštátny orgán EK pred vyplatením finančných prostriedkov EIB len predbežné informácie podliehajúce vysporiadaniu vlastníckych práv. Predbežný

charakter týchto informácií vyplýva z nižšie uvedenej podmienky, ktorá je nevyhnutná s cieľom predstaviť EK udržateľný program kompenzačných opatrení.

6.2.19 Napriek tomu, že EK boli doručené iba predbežné informácie o plánovaných kompenzačných opatreniach pre projekt, EIB realizovala vyplatenie prvej tranže svojich finančných prostriedkov v rozpore s nutnou podmienkou (CP – condition precedent) de facto tým, že financovala stavebné činnosti skôr, ako navrhovateľ koncipoval udržateľný program kompenzačných opatrení.

Závery

6.2.20 Posúdením štandardov EIB (ods. 3.7.2 a 3.7.16) sa ukazuje dôležitosť monitorovania plnenia podmienok zahrnutých do zmluvy o financovaní. Na základe vyššie uvedeného **dospel EIB-CM k záveru, že EIB vyplatila finančné prostriedky na základe predbežného oznámenia kompenzačných opatrení Európskej komisii.**

Monitorovanie záväzku v súvislosti s načasovaním vykonávania kompenzačných opatrení

6.2.21 Zmluvou o financovaní sa stanovuje záväzok o načasovaní vykonávania kompenzačných opatrení (31. december 2020)⁶⁸. Táto klauzula vychádza z posúdenia vykonaného EIB ako súčasť druhej fázy hodnotenia projektu.

6.2.22 Posúdením projektového cyklu EIB sa v súvislosti so spornou operáciou (§ 4 tejto správy) ukazuje, že EIB vedela o prítomnosti orliaka morského a o skutočnosti, že akýkoľvek nepriaznivý vplyv na jeho biotop mal byť kompenzovaný pred prejavom vplyvu, pričom nebolo povolené žiadne omeškanie. Akýkoľvek začiatok prác pred zalesnením môže spôsobiť nenapraviteľné straty na jeho populácii. EIB si tiež bola vedomá toho, že splnenie ekologickej funkcie potrebných kompenzačných opatrení (zalesnenie vysokými stromami) sa očakávalo 40 rokov po ich realizácii (pozri ods. 4.1.3). Intenzívnejšie monitorovanie uvedené v odseku 3.7.4 tejto správy by bolo odôvodnené z niekoľkých dôvodov: i) skutočnosť, že náležité posúdenie sa nevykonalo v rámci počítačného postupu EIA, ii) skutočnosť, že išlo o prvý slovenský projekt, kde boli kompenzačné opatrenia oznámené EK a vo všeobecnosti iii) informácie zhromaždené v ods. 4.3.

6.2.23 Pri posúdení monitorovacích činností EIB nemohol EIB-CM identifikovať zdokumentované dôkazy o kontrole zo strany EIB pred vyplatením jej finančnej pomoci, o primeranosti omeškaných opatrení s cieľom kompenzovať nepriaznivé environmentálne vplyvy projektu na chránené biotopy/druhy, t. j. o súlade projektu s acquis EÚ v oblasti biodiverzity. Naopak, ako sa uvádza v ods. 4.3.22, útvary EIB v rámci svojho monitorovania nepoukázali do januára 2020 pri spisovaní závažných problémov v projekte na žiaden významný environmentálny problém spojený s projektom a zastávali názor, ako potvrdil právny poradca veriteľov, že projekt spĺňal zákonné postupy.

6.2.24 EIB ako banka EÚ má zaistiť, aby projekt, ktorý financuje v rámci EÚ, spĺňal právne predpisy EÚ a štandardy EIB. Patrí sem zodpovednosť EIB financovať projekty s nepriaznivým environmentálnym vplyvom na chránené biotopy/druhy len v prípade, ak sú kompenzačné opatrenia realizované skôr, ako sú dotknuté príslušné biotopy/druhy. Preto sa od EIB očakáva, že zaistí, aby bola jej finančná pomoc poskytnutá projektom, ktoré sú v prípade, že majú vplyv na chránené biotopy/druhy, podporené adekvátnymi a včasnými kompenzačnými opatreniami. Vzhľadom na citlivosť nesúladu, ako aj jeho zdĺhavý charakter mohla EIB uvažovať o zadržaní vyplácania, kým jej nebude predložený uspokojivý harmonogram nalievavých kompenzačných opatrení.

Závery

6.2.5 Na základe svojich zistení sa EIB-CM domnieva, že je potrebné posilniť monitorovanie banky, pokiaľ ide o včasnú a adekvátnu realizáciu kompenzačných opatrení.

⁶⁸ Podľa informácií, ktoré poskytli útvary EIB 7. januára 2021 oddeleniu EIB-CM, sa tento záväzok už neviaže na 31. december 2020, ale na dátum ukončenia projektu.

6.3 Nesúlad projektu s právnymi predpismi EÚ/vnútroštátnymi právnymi predpismi o EIA

6.3.1 V priebehu prípravy projektu prebehlo niekoľko konaní EIA. Technická príprava projektu sa uskutočňovala po častiach od roku 2005 do roku 2011. Štúdie zahŕňali určenie rozsahu EIA a kompletne štúdie EIA vrátane preskúmania alternatív. Stavba „Diaľnica D4 Bratislava, Jarovce – Ivanka sever“ bola zhodnotená podľa zákona o EIA. Konečné stanovisko k environmentálnej správe v súvislosti so stavbou „Diaľnica D4 Bratislava, Jarovce – Ivanka sever“ vydalo MŽP 28. septembra 2011 (č. 318/2010-4.3/ml).

6.3.2 V období rokov 2014 až 2018 schválilo MŽP päť oznámení o zmene (OoZ):

- **OoZ 1:**

Celkovo bolo v tomto OoZ navrhnutých 341 zmien. MŽP vydalo 2. júla 2014 vyhlásenie, v ktorom stanovuje, že sa neočakáva významný vplyv plánovaných zmien na životné prostredie, a preto neboli predmetom povinného posúdenia.

OoZ bolo písomne zaslané zainteresovaným stranám štátnej správy s požiadavkou, aby ho príslušné obce (Jarovce, Rusovce, Podunajské Biskupice, Vajnory, Most pri Bratislave, Ivanka pri Dunaji, Kalinkovo, Čunovo) zverejnili vrátane netechnického zhrnutia a náležitého posúdenia a MŽP ho zverejnilo na svojom informačnom portáli (Enviroportal). Verejnosť sa v priebehu obdobia vyhradeného na konzultáciu k OoZ nevyjadřila.

- **OoZ 2:**

OoZ obsahovalo zmeny v pôvodnej dokumentácii k územnému povoleniu z dôvodu zapracovania rozhodnutia o územných požiadavkách, ako aj výsledkov z aktualizovaných prieskumov (základné dopravné-inžinierske dokumenty, podrobný inžiniersko-geologický a hydrogeologický prieskum, hluková štúdia, emisná štúdia, súpis drevín, súpis biotopov atď.), dodatočných požiadaviek správcov inžinierskych sietí, dotknutých orgánov a organizácií a riešení na zmiernenie a optimalizáciu v dokumentáciách pre stavebné povolenia.

MŽP 11. júla 2016 rozhodlo, že od zmien vyplývajúcich zo zrušenia alebo vytvorenia nových objektov sa neočakáva, že budú mať významný nepriaznivý vplyv na životné prostredie, a preto nepodliehajú povinnému posúdeniu podľa zákona o EIA.

- **OoZ 3:**

OoZ sa týkalo jednotlivých úsekov mosta cez rieku Dunaj a hlavnej cesty. Obsahovalo zmeny v pôvodnej dokumentácii pre stavebné povolenie s cieľom zapracovať ekonomickú optimalizáciu stavby. MŽP 20. októbra 2017 rozhodlo, že plánované činnosti nepodliehajú povinnému posúdeniu podľa zákona o EIA o podmienke realizovať kompenzačné opatrenia (vrátane KO 6 objektu 076 – Biskupické rameno).

OoZ bolo uverejnené na webovom sídle MŽP. MŽP tiež informovalo známe strany, že majú pred prijatím rozhodnutia možnosť predložiť pripomienky na základe uvedeného rozhodnutia alebo prípadne navrhnúť, aby ho MŽP doplnilo o dodatočné informácie.

- **OoZ 4:**

OoZ sa týkalo zmien v pôvodnej dokumentácii pre vydanie stavebného povolenia z dôvodu zapracovania požiadaviek na ekonomickú optimalizáciu výstavby. OoZ bolo uverejnené na webovom sídle MŽP. MŽP vydalo 25. októbra 2017 rozhodnutie, v ktorom sa uvádza, že na základe zisťovacieho konania by sa navrhované zmeny mohli považovať za akceptovateľné, pretože nepredstavujú významný nepriaznivý vplyv na životné prostredie a verejné zdravie, a preto nemajú byť predmetom povinného EIA o podmienke realizovať osobitné kompenzačné opatrenia a o technickej podmienke.

- **OoZ 5:**

MŽP informovalo 18. decembra 2017 verejnosť, že OoZ 5 je predmetom zisťovacieho konania podľa zákona o EIA. MŽP tiež požiadalo dotknuté obce a mestá, aby tieto informácie zverejnili a informovali o lehotách, dokedy sa môže verejnosť vyjadriť k oznámeniu. MŽP vydalo 7. marca 2018 v rámci zisťovacieho konania svoje rozhodnutie, že navrhovaná činnosť nebude posudzovaná podľa zákona o EIA pod podmienkou, že navrhovateľ predloží ŠOP SR na vyjadrenie stanoviska dokumentáciu vypracovanú v rámci ďalšej fázy prípravy projektu.

6.3.3 Ako sa uvádza v odseku 2.3 tejto správy, Krajský súd Bratislava zrušil v roku 2018 rozhodnutie o zisťovacom konaní MŽP z roku 2016 týkajúce sa OoZ 2. MŽP sa proti rozhodnutiu Krajského súdu Bratislava odvolalo na najvyššom súde, ktorý podľa informácií poskytnutých útvarmi EIB v novembri 2020 vrátil prípad Krajskému súdu Bratislava na nové konanie. Vnútroštátne súdne konanie pokračuje.

6.3.4 MŽP preskúmalo v marci 2019 svoje rozhodnutia o zisťovacích konaniach týkajúcich sa OoZ 3 a OoZ 4. V dôsledku toho MŽP dospelo k záveru, že neidentifikovalo a nezhodnotilo súvislosť s ostatnými činnosťami, pokiaľ ide o povahu a rozsah projektu. Predmetné zisťovacie konania sa začali 22. augusta 2017 po oznámení navrhovaných zmien navrhovateľom. Navrhovateľ si musel byť ako účastník konania vedomý účelu smernice EIA a zákona o EIA, v ktorých je zámerné rozdelenie zmien v konkrétnej navrhovanej činnosti na niekoľko samostatných správnych postupov (tzv. „rozkúskovanie projektu“) obchádzaním účelu predmetnej legislatívy. S ohľadom na vyššie uvedené nemohol navrhovateľ získať právo postupovať v dobrej viere, pretože zámerne rozdelil navrhovanú činnosť na viac častí v rozpore s účelom zákona o EIA a smernice EIA. MŽP ako správny orgán zodpovedný za preskúmanie rozhodnutia dospel k záveru, že vzhľadom na vyššie uvedené boli predmetné rozhodnutia vydané v rozpore so zákonom a zrušil ich. Proti rozhodnutiam o zrušení vydaným MŽP bolo podané odvolanie. V marci 2020 dospelo MŽP k záveru, že odôvodnenie rozhodnutí o zrušení bolo nedostatočné. Preto sa správne konania budú musieť začať odznova.

a. Rozkúskovanie projektu

6.3.5 Posúdením informácií získaných v rámci skúmania sa ukazuje, že celkovo bolo vykonaných 573 zmien (len samotné OoZ 1: 341 zmien) a že sa okrem postupu EIA v súvislosti so starým návrhom (OoZ 1 až 5) vykonalo päť zisťovacích konaní, z ktorých dve (OoZ 3 a 4) boli podané v rovnaký deň, ale riešili sa samostatne.

6.3.6 Posúdenie environmentálneho vplyvu projektu si vyžaduje holistický prístup, v rámci ktorého sa v tom istom čase a v tom istom kontexte komplexne posúdia všetky vplyvy na životné prostredie, pričom sa zohľadnia aj kumulované a navzájom prepojené vplyvy.

Záver

6.3.7 Rozhodnutia Krajského súdu Bratislava a MŽP svedčia o tom, že rozdelenie 573 zmien v projekte na 5 samostatných zisťovacích konaní nebolo v súlade s požiadavkami právnych predpisov EÚ a vnútroštátnych právnych predpisov. **Hoci Krajský súd rozhodnutím potvrdil tvrdenie, že posúdenie environmentálneho vplyvu zmien navrhnuté v nadväznosti na postup EIA bolo fragmentované, EIB-CM konštatuje, že touto záležitosťou sa v súčasnosti zaoberajú príslušné vnútroštátne orgány v rámci prebiehajúcich súdnych a správnych konaní.**

b. Absencia zmysluplnej verejnej konzultácie.

6.3.8 Sťažovatelia tvrdia, že obyvatelia sa dozvedeli o zmene 400 m dlhého mosta z pôvodného projektu na násyp až po začatí výstavby.

6.3.9 Z preskúmania platného regulačného rámca (medzinárodné a vnútroštátne právne predpisy a právne predpisy EÚ, ako aj vyhlásenie a príručka EIB) vyplýva, že projekt mal byť predmetom zmysluplnej verejnej konzultácie.

6.3.10 V prípade starého návrhu projektu vrátane návrhu mosta ako jeho neoddeliteľnej súčasti bolo vykonané úplné posudzovanie vplyvov na životné prostredie, čo viedlo k vypracovaniu environmentálnej správy

s posúdením všetkých príslušných environmentálnych vplyvov projektu. Tento postup EIA zahŕňal účasť verejnosti.

6.3.11 Napriek tomu, že technické zmeny spôsobené ekonomickou optimalizáciou návrhu mosta neboli posúdené v rámci úplného procesu EIA, boli predmetom zisťovacieho konania, pri ktorom je požiadavkou platného regulačného rámca (ods. 3.3.9), aby bola o nich informovaná verejnosť/aby prebehla verejná konzultácia.

Záver

6.3.12 Na základe vyššie uvedených zistení nie je možné tvrdiť, že bola verejnosti odopretá verejná konzultácia. **EIB-CM preto dospel k záveru, že tvrdenie je neodôvodnené.**

6.3.13 EIB-CM ďalej uvádza, že podľa rozhodnutia Krajského súdu Bratislava uvedeného v odseku 2.3 tejto správy sa vyžaduje, aby bolo vykonané úplné EIA. Ak sa pri odvolaní na najvyššom súde potvrdí rozhodnutie Krajského súdu Bratislava, výsledkom bude uskutočnenie konzultácie s dotknutou stranou ako súčasť nového postupu EIA. V tejto súvislosti je preto dôležité nadviazať na vývoj prebiehajúceho odvolacieho konania s cieľom stanoviť, či bude alebo nebude sporná časť projektu predmetom ďalšej konzultácie vrátane verejného vypočutia ako súčasť nového postupu EIA. To isté platí pre správne postupy uvedené v odseku 6.3.4. V tomto kontexte je potrebné uviesť, že EIB-CM sa nepodarilo nájsť žiadny dôkaz o monitorovaní EIB, pokiaľ ide o správne postupy v nadväznosti na vyššie uvedené rozhodnutia o zrušení.

c. Neposúdenie významných vplyvov na životné prostredie vrátane bezpečnosti nového návrhu mosta

6.3.14 Rozhodnutím Krajského súdu Bratislava uvedeným v odseku 2.3 tejto správy sa stanovuje, že podľa vnútroštátnych právnych predpisov bolo potrebné v súvislosti s významnými zmenami v návrhu navrhnutými v rámci OoZ 2 vykonať úplné posúdenie EIA. MŽP rozhodlo, že samostatné zisťovacie konania v súvislosti s OoZ 3 a OoZ 4 neboli v súlade s platným regulačným rámcom. EIB nemá informácie o opatreniach, ktoré MŽP prijalo po tomto rozhodnutí, a do ukončenia prebiehajúceho odvolacieho konania pred najvyšším súdom nie je možné stanoviť, či sa odôvodnenie rozhodnutia súdu o OoZ 2 vzťahuje aj na ďalšie OoZ.

6.3.15 Prijatím rozhodnutia o environmentálnom vplyve projektu po jeho začatí sa môže porušiť smernica EIA, ktorej zámerom je posúdiť vplyvy ex-ante. Za určitých podmienok by nesúlad s právnymi predpismi EÚ mohol byť zlegalizovaný. Európsky súdny dvor zastával názor, že právne predpisy EÚ neodporujú vnútroštátnym pravidlám, ktoré v určitých prípadoch umožňujú legalizovať operácie alebo opatrenia, ktoré nie sú zákonné z pohľadu právnych predpisov EÚ. Najmä posúdenie vykonané na účely legalizácie by sa nemalo uskutočniť výhradne vzhľadom na budúci environmentálny vplyv, ale musí zohľadňovať aj environmentálny vplyv projektu od času jeho ukončenia. Preto je potrebné zabezpečiť, aby sa pri posudzovaniach ex-post brali do úvahy aj všetky environmentálne vplyvy od obdobia ukončenia prác alebo prípadne skôr počas prebiehajúcich prác.

6.3.16 Je potrebné uviesť, že v tomto prípade ešte nie sú stavebné práce ukončené, a preto by sa posudzovaním ex-post nielenže nezohľadnili budúce vplyvy po ukončení (ako sa zdôrazňuje v judikatúre Európskeho súdneho dvora), ale ani skoršie vplyvy počas fázy výstavby.

Záver

6.3.17 Hoci rozhodnutia Krajského súdu Bratislava, ako aj MŽP upozornili na nedostatky, pokiaľ ide o súlad sporného projektu s platným regulačným rámcom, v súvislosti s týmto tvrdením nie je možné vyvodiť konečný záver, kým nebudú ukončené prebiehajúce súdne a správne konania. Preto nemôže EIB-CM jasne stanoviť, či je tvrdenie podložené alebo nepodložené.

Bezpečnosť nového návrhu

6.3.18 S ohľadom na obavy o verejné zdravie a bezpečnosť (napr. zrážka člnov/kajakov s piliermi mosta) vyjadrené v súvislosti so skutočnosťou, že v novom návrhu stoja dva piliere v koryte rieky, je potrebné uviesť, že v rámci zmlúv o projektovaní a výstavbe sa záležitosti ohľadom zdravia, bezpečnosti a životného prostredia (ZBŽP) riešia takto:

- V priebehu fázy projektovania sú dodržané príslušné normy a eurokódy, pričom kontrolné a schvaľovacie inštitúcie overujú dokumenty.
- V priebehu fázy výstavby monitoruje realizáciu schválených návrhov príslušné oddelenie ZBŽP pre projekt.

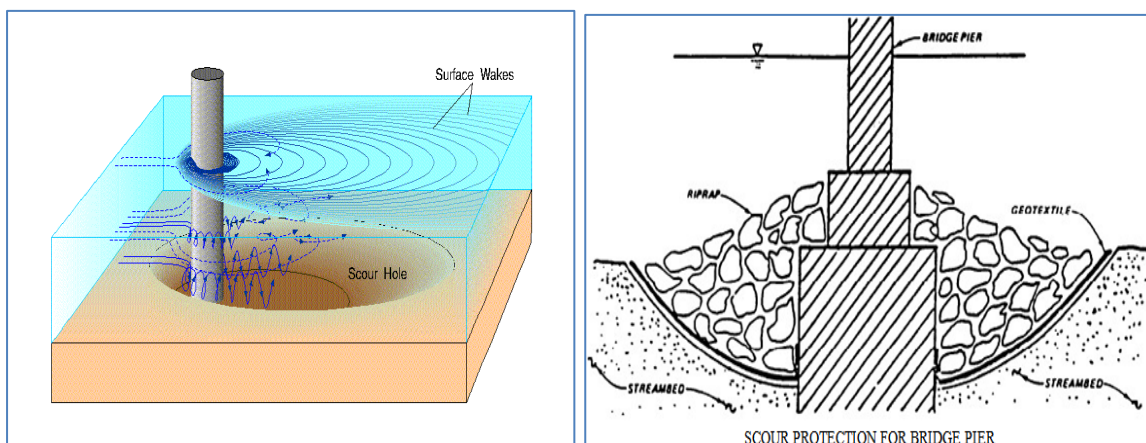
6.3.19 Štandardným medzinárodným bezpečnostným postupom je chrániť podporné piliere mosta pred nárazmi člnov inštaláciou zábran/zón tlmiacich nárazy okolo každého piliera (pozri obrázok 4). Toto sa realizuje v neskoršej fáze výstavby mosta s ohľadom na prípadnú nárazu a plávajúce kusy ľadu, ktoré by mohli poškodiť konštrukciu mosta.

Obrázok 4: Zábrany na ochranu pred zrážkou

6.3.20 S cieľom upokojiť obavy verejnosti o zdravie a bezpečnosť v súvislosti s piliermi mosta v koryte rieky je možné vykonať dodatočné štúdie vrátane hydraulického modelovania a výpočtovej dynamiky tekutín. Špecializované inštitúty môžu podľa medzinárodných noriem vykonať modelovanie, uskutočniť štúdiu a získať výsledky.

Obrázok 5: Vymieľanie a ochrana pred vymieľaním

6.3.21 Sťažovateľ predložil v septembri 2018 námietku voči rozhodnutiu o revidovanom stavebnom povolení z dôvodu obáv o verejné zdravie a bezpečnosť, ktoré sa nelíšia od obáv predložených oddeleniu EIB-CM. Okrem toho organizácia Kanu-Tour International Danubien e.V. vyjadrila podobné obavy v liste adresovanom predkladateľovi z októbra 2018. V kontexte tohto listu odpovedal v novembri 2018 dodávateľ EPC dlžníkovi, pričom potvrdil, že:

[...] boli vykonané všetky potrebné a požadované štúdie (v rozšírenej podobe) na posúdenie základov mosta cez rieku Dunaja že výsledky týchto štúdií a modelovania preukázali správnosť, spoľahlivosť a bezpečnosť technického návrhu základov mosta cez rieku Dunaj, ktoré sú navyše v úplnom súlade s normami a osvedčenými technickými postupmi.

6.3.22 Štúdie, na ktoré sa odvoláva dodávateľ EPC, zahŕňajú: i) matematický 2D model, ii) testy fyzikálneho modelu, iii) 3D matematické modely a simulácie a iv) matematické modely o podrobnej analýze toku okolo hlavy pilót a okolo pilót. Podľa odpovede boli všetky štúdie poskytnuté ŠSÚ v priebehu konania o stavebnom povolení. S osobitným významom pre záležitosti uvedené v sťažnosti sa v odpovedi uvádza:

Záveru podrobnej štúdie vodných tokov v okolí pilierov preukázali, že neexistuje žiaden dôkaz, ktorý by dokazoval výskyt negatívneho účinku vťahnutia plávajúcich predmetov v okolí hláv pilót mosta a takzvaný sífónový efekt [...]. Naopak, získané závery sú dôkazom, ktorý vyvracia existenciu akéhokoľvek javu, ktorý by mal potenciálne život ohrozujúce charakteristiky a ktorý by mohol znepokojsť kajakov.

6.3.23 Žiadnu zo štúdií uvedených v odseku 6.3.22 nevykonala EIB v čase skúmania EIB-CM. Na žiadosť EIB-CM útvary EIB získali a poskytli:

- numerickú štúdiu 2D z augusta 2017, ktorú vykonala spoločnosť DHI Slovakia, ktorá je uvedená vyššie ako štúdia i). Zámerom štúdie je zhodnotiť vplyv základov mosta v koryte rieky Dunaj a záplavových oblastiach, hladinu vody pri záplavách, ako aj odhadnúť hĺbku vymieľania v pilieroch mosta;
- štúdia fyzikálneho zmenšeného 3D modelu realizovaná Environmentálnym hydraulickým inštitútom v Kantábrii („IH Kantábria“) s cieľom zhodnotiť zmeny toku a vymieľanie na pohyblivom dne a poskytnúť údaje o skutočnom fyzikálnom toku a geometrii koryta pre kalibráciu numerického modelu Delft3D;
- numerický 3D model a simulácie realizované inštitútom IH Kantábria pomocou modelu Delft3D na kalibráciu fyzikálnych testov v dvoch po sebe nasledujúcich fázach, hydrodynamickej a morfodynamickej.

Dokumentácia z „testu sledovania plavákov“ nebola doručená.

6.3.24 V priebehu konzultácie o správe so závermi EIB-CM v auguste 2020 požiadala EIB o stanovisko LTA, pokiaľ ide o záležitosti vyjadrené v sťažnosti, ktorým sa potvrdzuje spokojnosť s vykonanými posúdeniami⁶⁹. Je potrebné uviesť, že pri preskúmaní monitorovania tejto záležitosti zo strany EIB príslušné útvary EIB ukladali do archívu od začiatku augusta 2020 predmetnú dokumentáciu vrátane informácií uvedených v odseku 6.3.21 a nasledujúcich odsekoch.

6.3.25 Z dôvodu chýbajúcej dokumentácie založenej na dôkazoch požiadal EIB-CM v októbri 2020 LTA o stanovisko o vhodnosti a primeranosti vykonaných hydraulických štúdií s osobitným dôrazom na tie štúdie, ktoré skúmajú potenciálny výskyt nepriaznivého účinku vťahnutia plávajúcich predmetov („sífónový efekt“) a metodiku, ktorou sa to hodnotilo („modelová podobnosť“).

6.3.26 LTA vyjadril spokojnosť s vhodnosťou a primeranosťou hydraulických štúdií na účel, na ktorý boli realizované, t. j. preskúmať tok rieky pri pilieroch a primeranosť ochrany pilót pred vymieľaním. Podľa názoru LTA všetky pokusy vymodelovať scenáre navrhnuté sťažovateľom, t. j. vťahnutie tiel pod hlavy pilót a riziká uviaznutia plávajúcich predmetov v pilótoch, nebolo možné realizovať na tak vysokej úrovni, aby bola ich dôveryhodnosť dostatočná. Podľa LTA bol poskytnutý dôkaz, že pri vykonávaní štúdií, projektovaní, kontrole a schvaľovaní návrhu mosta cez rieku Dunaj bol dodržaný náležitý a zákonný postup za prísneho dodržania slovenských usmernení a predpisov. Toto stanovisko vychádza z preskúmania štúdií, návrhu, kontrol a schválení z procesného hľadiska, ako aj zo súladu štúdií a návrhu s príslušnými normami a eurokódmi.

⁶⁹ LTA najmä vysvetlil, že:

- Inštitút Instituto Cantabria v Španielsku, medzinárodne uznávaná výskumná inštitúcia prepojená so školou stavebného inžinierstva Santander Civil Engineering School, posúdil vymieľanie a hydraulickú aktivitu na základoch mosta. Vykonalo sa numerické posúdenie a testovanie 3D fyzikálneho modelovania s cieľom načrtnúť ochranu pre základy mosta v podobe kamenného zásypu. LTA je s týmto posúdením spokojný.
- Projektant mosta cez rieku Dunaj vzal vo svojich výpočtoch do úvahy náhodné zaťaženie spôsobené prípadnou zrážkou s loďou. Typológia lode a následne kvantifikované zaťaženie pôsobiace na mostovú podporu boli zvolené na základe povoleného používania rieky pre nákladnú dopravu. Ide o bežný osvedčený postup pri mostoch nachádzajúcich sa na rieke.
- Opatrenia na minimalizovanie environmentálneho vplyvu, ktoré má preukázať dodávateľ EPC a SPV sú v súlade s odporúčaniami vydanými v súvislosti s EIA a následnou koordináciou so Slovenským vodohospodárskym podnikom. Zmena, ktorú Slovenská republika vykonala v postupe vydávania stavebných povolení, spôsobila, že sa nepožadovala aktualizácia správy EIA ako súčasť environmentálneho a technického schválenia navrhovaných zmien v úseku 1 vrátane mosta cez rieku Dunaj.
- Okrem hydrologických štúdií realizovaných inštitútom Instituto Cantabria, kde sa posudzovala rýchlosť vodného toku a prúdenia, a dodatočne vykonaného testu sledovania plavákov sa potvrdilo, že narušenie vodného toku spôsobené základmi mosta nebude predstavovať nebezpečenstvo pre vodné aktivity osôb. Riešenie navyše preskúmal a prijal Slovenský vodohospodársky podnik.

6.3.27 LTA potvrdil, že 2D a 3D modely a simulácie boli realizované s cieľom posúdiť vymieňanie a prípadné účinky vtiahnutia v okolí hláv pilót. Podľa stanoviska LTA nebol poskytnutý dostatočný dôkaz, ktorým by sa podporili scenáre predložené sťažovateľom; avšak bol poskytnutý dôkaz, ktorý ukazuje, že tieto riziká nevznikajú. Z pohľadu LTA sťažovateľ neposkytol žiadny dôkaz na podporu svojej sťažnosti ani dôkaz o nevhodnosti formy a tvaru pilierov. Žiadateľ nenavrhol ani nespresnil žiaden alternatívny technický postup na overenie vhodnosti základov mosta cez rieku Dunaj.

6.3.28 Je dôležité uviesť, že v priebehu vyšetrovania sťažovateľ upozorňoval najmä na dodatočné hydraulické štúdie vykonané v kontexte rýchlostnej cesty D4R7, ktoré údajne odporujú zisteniam štúdií zadaných v rámci projektu. EIB-CM sa nepodarilo získať prístup k týmto štúdiám, a preto nemohol určiť pravdivosť tohto tvrdenia.

6.3.29 Útvary EIB trvajú na tom, že bezpečnosť kajakových športov alebo plaveckých aktivít podľa nového návrhu bola posúdená prostredníctvom oznámenia o zmene a zmeny postupu vydávania stavebných povolení vrátane schválenia príslušným orgánom. Podľa útvarov EIB dostala banka od dlžníka záruky v podobe posúdenia predkladateľa a nezávislého odborníka, že pri projektovaní a výstavbe mosta cez rieku Dunaj boli dodržané postupy v súlade so schváleniami a povoleniami, ako aj osvedčené priemyselné postupy.

6.3.30 Pokiaľ ide o vplyv nového návrhu mosta cez rieku Dunaj na bezpečnosť verejnosti, EIB-CM uvádza, že neexistujú žiadne náznaky nesúladu nového návrhu s platnými medzinárodnými normami, eurokódmi a minimálnymi požiadavkami na splavnosť Dunaja uvedenými v odporúčaniach Dunajskej komisie (pozri ods. 6.1 tejto správy). Vzhľadom na tradíciu rybolovu a lodnej dopravy v dotknutej oblasti je potrebné, aby podľa regulačného rámca nebola sťažená splavnosť rieky Dunaj v lokalite, kde prechádza cesta D4R7 cez rieku Dunaj a aby boli dodržané medzinárodné normy pre projektovanie a výstavbu.

6.3.31 Zatiaľ čo sa posúdením vplyvov na životné prostredie (EIA) z roku 2008 posúdilo verejné bezpečnostné riziko starého návrhu mosta cez rieku Dunaj, EIB-CM uvádza, že nový návrh nebol predmetom úplného EIA a že rozhodnutie ho nevykonať bolo úspešne napadnuté pred vnútroštátnym súdom. Ale hoci bolo proti rozhodnutiu vnútroštátneho súdu podané odvolanie na najvyššom súde, ktorý vrátil vec vnútroštátnemu súdu, stále nie je jasné, či nový návrh nakoniec bude alebo nebude musieť prejsť úplným EIA, v rámci ktorého sa posúdia riziká pre bezpečnosť verejnosti spojené s novou konštrukciou pilierov.

Závery

6.3.32 EIB-CM zdôrazňuje, že podľa požiadaviek štandardu EIB č. 9 by mala EIB monitorovať riziká pre bezpečnosť verejnosti spojené s operáciami, ktoré financuje, a že bezpečnosť kajakových športov alebo plaveckých aktivít v prípade nového návrhu nebola posúdená ako súčasť postupu EIA. EIB-CM nezistil na začiatku skúmania dostatočnú dokumentáciu založenú na dôkazoch, ktorá zostáva do konca skúmania vzhľadom na chýbajúce informácie uvedené v odseku 6.3.23 neúplná. Po preskúmaní štúdií a stanovísk LTA, ktoré získala EIB v priebehu konzultácie o správe so závermi EIB-CM, nie je však možné s konečnou platnosťou dospieť k zisteniu nesúladu v súvislosti s projektom. To nevyhnutne vyplýva zo skutočnosti, že sťažovateľ neposkytol jasný dôkaz o opaku a takýto dôkaz ani nebol k dispozícii inde.

6.3.33 Pokiaľ ide o povinnosť EIB vykonávať monitorovanie, pokiaľ ide o súlad projektu so štandardom č. 9, EIB-CM nenašiel interné záznamy, ktoré by preukazovali, že bol po predložení sťažnosti dostatočne zvážený podstatný súlad s týmto štandardom. Vzhľadom na závažnosť tvrdení predložených banke v rámci formálnej sťažnosti sa EIB-CM domnieva, že EIB mala aktívne získavať a skúmať príslušnú dokumentáciu pri oznámení sťažnosti, a nie vykonávať tieto kroky v priebehu konzultácie o správe so závermi EIB-CM. EIB-CM uvádza, že získaná dokumentácia je stále neúplná.

d. *Neposkytnutie prístupu k spravodlivosti.*

6.3.34 Sťažovateľ tvrdí, že v roku 2016 bola podaná žaloba proti rozhodnutiu MŽP v súvislosti s tým, že zmena v návrhu úseku diaľnice D4 Jarovce – Ivanka sever nebola predmetom úplného posúdenia EIA, ale v tejto veci doteraz nebolo vytyčené žiadne pojednávanie.

6.3.35 EIB-CM uvádza, že v novembri 2018 vydal Krajský súd Bratislava vo veci súhrnný rozsudok.

Závery

6.3.36 Podľa vyššie uvedených zistení sa EIB-CM domnieva, že v tejto záležitosti nie sú odôvodnené žiadne ďalšie skúmania, pretože sa zdá, že sťažovateľ mal prístup k spravodlivosti. Tvrdenie sa preto pokladá za neodôvodnené.

Úloha EIB

6.3.37 Ako sa uvádza v odseku 3.7.4 tejto správy, EIB v rámci EÚ predpokladá, že environmentálne a sociálne právne predpisy EÚ boli správne transponované do vnútroštátnych právnych predpisov a že zodpovedné orgány presadzujú vnútroštátne právne predpisy. Hĺbková kontrola EIB sa zameriava najmä na krajiny a/alebo konkrétne právne predpisy, pri ktorých existuje dôkaz sa domnievať, že tieto predpoklady môžu byť nesprávne. Okrem toho sa na základe štandardov EIB (ods. 3.7.29) od banky požaduje, aby získala uspokojivý dôkaz o tom, že vplyv úprav v návrhu mosta na bezpečnosť kajakárskych a plaveckých aktivít je na rieke Dunaj náležite posúdený a vyriešený.

6.3.38 Na základe informácií spracovaných v rámci hodnotenia a monitorovania sporného projektu mala EIB dôvody zintenzívniť monitorovanie tejto operácie [(neuspokojivé riadenie vplyvu projektu na biodiverzitu a súdne/správne konania v súvislosti s oznámením o zmene (OoZ) 2, 3 a 4)].

6.3.39 Aktuálnym skúmaním (ods. 4.3.22) sa ukazuje, že pri monitorovacích činnostiach vykonávaných EIB sa zohľadnilo rozhodnutie súdu uvedené v odseku 2.3 tejto správy ako pretrvávajúce riziko pre projekt. EIB-CM však nedokázal nájsť žiaden písomný dôkaz o monitorovaní záležitostí vedúcich k rozhodnutiam MŽP zrušiť svoje rozhodnutia o zisťovacích konaniach v súvislosti s OoZ 3 a OoZ 4. EIB-CM tiež uvádza, že pri súpise významných problémov v projekte útvary EIB nepoukázali do januára 2020 na žiaden významný environmentálny problém týkajúci sa projektu.

Závery

6.3.40 Na základe vyššie uvedených zistení a pri zohľadnení niekoľkých oblastí pozornosti, ktoré sú dôvodom intenzívnejšieho monitorovania spornej operácie, dospel EIB-CM k záveru, že pri monitorovaní EIB sa zistilo, že s projektom sú v neskoršej fáze projektového cyklu EIB spojené významné environmentálne problémy. Vzhľadom na rozhodnutia o zrušení vydané MŽP a nové správne postupy v súvislosti s OoZ 3 a OoZ 4 EIB-CM nenašiel žiadne dôkazy o tom, že by príslušné útvary EIB túto záležitosť následne dostatočne sledovali. S ohľadom na vyššie uvedené **vydáva EIB-CM zodpovedajúce odporúčania a návrhy na zlepšenie.**

6.4 Nesúlad projektu s vnútroštátnymi právnymi predpismi

a. Nelegálna ťažba materiálu a kontaminácia

6.4.1 Používanie azbestu je v Slovenskej republike zakázané od decembra 2004. Likvidáciu azbestu a výrobkov obsahujúcich azbest môžu vykonávať iba príslušné registrované subjekty. Nebezpečný odpad obsahujúci azbest sa má skladovať na osobitných skládkach.

6.4.2 Počas návštevy na mieste v júni 2019 MŽP informovalo EIB-CM, že sa podľa rozhodnutí EIA v súvislosti s projektom (t. j. úplné EIA a následné zisťovacie konania) posúdil prírodný materiál, ktorý sa mal použiť v násype. Dokumentácia posúdená v rámci EIA sa vo všeobecnosti odvolávala na použitie prírodného a prípadne recyklovaného materiálu z búrania stavieb na stavenisku, ale nie dovezeného recyklovaného materiálu. Dokumentácia, ktoré bola predmetom EIA, však nie je tak konkrétna ako prepracovanejšia dokumentácia vypracovaná na účely získania územného alebo stavebného povolenia, ktorá obsahuje aj špecifikáciu vstupného materiálu pre navrhované činnosti. MŽP zdôraznilo, že predkladateľ, t. j. orgán vydávajúci stavebné povolenie, musí podniknúť v rámci stavebného povolenia opatrenia na presadzovanie práva. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že v konečnom stanovisku MŽP zo 7. februára 2012 sa okrem opatrení, ktoré sa majú špecifikovať vo fáze prípravy vybraného variantu, povinnosť stanoviť nové zdroje materiálu pre násyp.

6.4.3 Dňa 17. júla 2019 sa v dvoch článkoch v tlači⁷⁰ upozornilo na to, že pri výstavbe násypov bol použitý azbest. Napriek tomu, že do dnešného dňa neexistuje oficiálny dôkaz o použití kontaminovanej zeminy, auditom objednaným zo strany predkladateľa sa zistilo použitie nevhodného materiálu, pričom niektoré látky boli nad stanovený limit. Oprávnené subjekty vykonali za pomoci polície na stavenisku odber vzoriek. Išlo o súčasť policajného vyšetrovania, keď polícia zhromažďovala dôkazy na ďalšie vyšetrovanie.

6.4.4 EIB-CM bol 29. mája 2020 informovaný, že okrem obvinenia vedúceho dodávateľa EPC boli druhý výkonný riaditeľ a súčasný generálny riaditeľ výstavby D4R7 zatknutí krajskou políciou Bratislava. Hovorca bratislavskej polície potvrdil, že podozriví boli zadržaní v súvislosti s trestným činom ohrozovania a poškodzovania životného prostredia.

Záver

6.4.5 EIB-CM berie na vedomie, že prebiehajú vyšetrovania a trestné konania pred príslušnými vnútroštátnymi orgánmi v súvislosti s údajne nezákonnou ťažbou materiálu a kontamináciou. Preto nie je EIB-CM schopný v tejto fáze sformulovať odôvodnené stanovisko. V tejto súvislosti EIB-CM zdôrazňuje, že je dôležité, aby operačné útvary EIB pozorne sledovali vývoj vyššie uvedených konaní.

Úloha EIB

6.4.6 Na základe informácií získaných skúmaním EIB v rámci svojho monitorovania od predkladateľa požadovala, aby predložil nápravný plán. EIB-CM nedokázala nájsť žiaden písomný dôkaz o pláne a o monitorovaní jeho uspokojivej realizácie zo strany EIB.

6.4.7 Keďže trestné konania stále prebiehajú, EIB nemôže v tejto fáze podniknúť žiadne iné kroky okrem dôkladného a aktívneho monitorovania vzhľadom na závažnosť trestného konania a vážne dôsledky používania nebezpečného stavebného materiálu na životné prostredie a verejné zdravie.

Záver

6.4.8 Na základe svojich zistení sa EIB-CM domnieva, že operačné útvary EIB sledovali vývoj prebiehajúcich trestných konaní.

b. Absencia platných stavebných povolení

6.4.9 Hoci bolo začaté konanie ex-officio v prípadoch výstavby bez platného povolenia (pozri ods. 3.5.3), v tomto prípade sa práce vykonávali na základe platných stavebných povolení. Preto rozhodnutie najvyššieho súdu, ktorým sa na jednej strane nakoniec potvrdzuje rozhodnutie krajského súdu alebo sa na druhej strane v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi zrušujú rozhodnutia MŽP, nemá žiaden automatický účinok na stavebné povolenia, ktoré zostávajú v platnosti, kým nebudú úspešne napadnuté na súde. Keď bol EIB-CM v kontakte s predkladateľom, ten zastával názor, že ak najvyšší súd potvrdí rozhodnutie krajského súdu, stavebné povolenia sa môžu upraviť.

6.4.10 Zároveň je potrebné poznamenať, že EIA je podmienkou vydania stavebných povolení a že v článku 2 smernice EIA sa súhlas s výstavbou viaže na posúdenie vplyvu projektu na životné prostredie. Chýbajúcim automatickým účinkom anulovania/zrušenia rozhodnutí o zisťovacom konaní EIA vnútroštátnymi súdnymi/správnymi orgánmi môžu vzniknúť obavy, pokiaľ ide o súlad projektu so smernicou EIA.

Podľa vnútroštátneho práva má však anulovanie/zrušenie EIA vplyv na platnosť doterajšieho povolenia, keďže záležitosť môže predložiť žalobca na príslušnom súde, požadujúc zrušenie povolenia z dôvodu anulovania/zrušenia zisťovacieho konania EIA.

⁷⁰ <https://ekonomika.sme.sk/c/22169990/obchvat-bratislavy-a-azbest.html?ref=trz>

Závery

6.4.11 Podľa informácií získaných v rámci skúmania sa zdá, že EIB nemala žiaden dôvod pochybovať o platnosti a účinnosti stavebných povolení napriek rozhodnutiam krajského súdu a MŽP v súvislosti s OoZ 2, 3 a 4. Preto **EIB-CM dospel k záveru, že toto tvrdenie je neodôvodnené.** Ak si sťažovatelia želajú riešiť túto záležitosť ohľadom chýbajúceho automatického účinku anulovania/zrušenia rozhodnutí o zisťovacom konaní EIA vnútroštátnymi súdnymi/správnymi orgánmi, môžu využiť možnosť obrátiť sa na EK.

7. Odporúčania a návrhy na zlepšenie

7.1 Odporúčania

7.1.1 S cieľom obnoviť súlad projektu so štandardmi EIB by mal predkladateľ a/alebo dlžník doručiť EIB:

- uspokojivé vysvetlenia, pokiaľ ide o uskutočniteľnosť harmonogramu na vykonávanie kompenzačných opatrení v časovom rámci stanovenom zmluvou o financovaní, ako aj o koordináciu realizácie prác na kompenzačných opatreniach so stavebnými činnosťami v rámci projektu;
- uspokojivý dôkaz, že kompenzačné opatrenia, ktorých realizácia sa požaduje a je uskutočniteľná v krátkodobom/strednodobom horizonte⁷¹, sú účinne urýchlené;
- uspokojivý dôkaz o adekvátnych dodatočných kompenzačných opatreniach (vrátane schválenia a potrebných povolení) z dôvodu omeškania pri realizácii kompenzačných opatrení oznámených EK v prípade, že realizácia presiahne termín stanovený zmluvou o financovaní.

EIB by mala použiť primerané opatrenia s cieľom zaistiť, aby boli vyššie uvedené kroky uspokojivo realizované vrátane uistenia, že kompenzačné opatrenia budú realizované v lehote stanovenej zmluvou o financovaní alebo sa dlžník zaviazal realizovať dodatočné kompenzačné opatrenia z dôvodu omeškania v realizácii kompenzačných opatrení. Primerané opatrenia môžu zahŕňať okrem iného aj zadržanie vyplácania prostriedkov.

7.1.2 V prípade budúcich operácií, keď sú vyplácania finančných prostriedkov podmienené oznámením kompenzačných opatrení Európskej komisii zo strany členského štátu, a bez toho, aby boli dotknuté právne záväzné povinnosti banky, keď sú oblasti, ktorým sa má venovať pozornosť, identifikované ako v tomto prípade (napr. prvé oznámenie Európskej komisii, podmienené oznámenie, neúplné oznámenie), by sa považovalo za osvedčený postup nadviazať kontakt s EK pred vyplatením finančných prostriedkov s cieľom získať informácie na podporu rozhodnutia banky o tom, že podmienka, ktorá sa viaže na finančnú pomoc EIB, bola splnená.

7.1.3 Vzhľadom na informačné povinnosti dlžníka v rámci zmluvy o financovaní bude EIB pokračovať v pozornom sledovaní prebiehajúcich súdnych a správnych konaní.

7.1.4 Keď je EIB informovaná o rozhodnutí vydanom príslušnými orgánmi, ktoré je právne napadnuté na súde treťou stranou alebo zrušené príslušným orgánom, mala by zaistiť, aby dôsledky právnych konaní sledovali príslušné útvary EIB s požadovanými odbornými znalosťami (napr. odborníci na životné prostredie). Príslušné útvary EIB by mali zvýšiť internú informovanosť o dôležitosti zapojiť tieto zdroje do podobných situácií.

7.1.5 Posúdenie útvarov EIB v súvislosti s obavami sťažovateľa o verejné zdravie a bezpečnosť by malo byť doplnené preskúmaním chýbajúcich informácií uvedeným v odseku 6.3.23 s cieľom zabezpečiť podstatný súlad so štandardom č. 9, pokiaľ ide o most cez rieku Dunaj.

7.2 Návrhy na zlepšenie

7.2.1 EIB monitoruje vývoj prebiehajúcich vyšetrovaní trestných činov. V prípade potvrdenia závažných tvrdení, pokiaľ ide o používanie nebezpečných látok počas výstavby by mala EIB zvážiť ďalšie kroky, okrem iného:

- (i) požadovať od dlžníka, aby zabezpečil okamžitú a úplnú realizáciu nápravných opatrení stanovených príslušnými vnútroštátnymi orgánmi a

⁷¹ V prípade KO 3, KO 6 a KO 9 je možné a mali by sa prijať okamžité opatrenia v teréne s priamymi prínosmi z hľadiska ochrany. V prípade KO7 sa musia urýchlene začať procesy na papieri bez akéhokoľvek komponentu v teréne.

- (ii) zdržať vyplácania finančných prostriedkov alebo stiahnuť svoju finančnú pomoc pre projekt, ak vyššie uvedené nápravné opatrenia nie sú urýchlene a v plnej miere realizované k spokojnosti EIB.

7.2.2 Útvary EIB by mali úzko spolupracovať s predkladateľom a príslušnými vnútroštátnymi/miestnymi orgánmi, aby sa uistili, či boli týmto orgánom doručené pripomienky verejnosti v súvislosti s OoZ a či sa týmito pripomienkami zaoberali. V závislosti od výsledku prebiehajúcich súdnych a správnych konaní v súvislosti s OoZ 2, 3 a 4 by mali útvary EIB okrem toho požiadať o ďalšie právne poradenstvo s cieľom určiť súlad operácie s vnútroštátnymi právnymi predpismi.

7.3 Časový rámec realizácie

7.3.1 Príslušné útvary EIB by mali podať správu o realizácii vyššie uvedených opatrení Predstavenstvu EIB do štvrtého štvrtého 2021.

7.3.2 EIB-CM bude monitorovať realizáciu svojich odporúčaní maximálne jeden rok od uverejnenia tejto správy.

26. 1. 2021

26. 1. 2021

Príloha 1 Skratky

BMP	Plán riadenia biodiverzity (Biodiversity Management Plan)
BoD	Správna rada (Board of Directors)
SP	Stavebné povolenie
CA	Koncesná zmluva (Concession Agreement)
CTA	Dohoda o spoločných podmienkach veriteľov (Common Terms Agreement of the Lenders)
E&S	Environmentálny a sociálny
EBOR	Európska banka pre obnovu a rozvoj
EK	Európska komisia
ESD	Európsky súdny dvor
EIA	Posudzovanie vplyvov na životné prostredie (Environmental Impact Assessment)
EIB	Európska investičná banka
EIB-CM	Európska investičná banka – Mechanizmus na vybavovanie sťažností
EPC	Inžinierska činnosť, obstarávanie a výstavba (Engineering, Procurement and Construction)
EPCM	Riadenie inžinierskej činnosti, obstarávania a výstavby (Engineering, Procurement, Construction Management)
ESIA	Posudzovanie environmentálnych a sociálnych vplyvov (Environmental and Social Impact Assessment)
ESMP	Plán riadenia environmentálnych a sociálnych vplyvov (Environmental and Social Management Plan)
ESMS	Systém environmentálneho a sociálneho riadenia (Environmental and Social Management System)
EÚ	Európska únia
GNS	Dobrý stav splavnosti (Good Navigation Status)
ZBŽP	Zdravie, bezpečnosť a životné prostredie
IE	Nezávislý inžinier (Independent Engineer)
KO	Kompenzačné opatrenie
LLA	Právny poradca veriteľov (Lenders' Legal Adviser)
LTA	Technický poradca veriteľov (Lenders' Technical Adviser)
MŽP	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NDS	Národná diaľničná spoločnosť
OoZ	Oznámenie o zmene
PP	Program prác
PPP	Verejno-súkromné partnerstvo (Public-Private Partnership)
SAC	Osobitné územia ochrany (Special Areas of Conservation)
ŠSÚ	Špeciálny stavebný úrad ministerstva dopravy pre diaľnice a rýchlостné cesty
SCI	Územie európskeho významu (Site of Community Importance)
SEA	Strategické environmentálne posudzovanie (Strategic Environmental Assessment)
ŠOP SR	Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky
SPA	Osobitne chránené územie (Special Protection Area)
SPC	Spoločnosť s osobitným určením (Special Purpose Company)
TEN-T	Transeurópske dopravné siete (Trans-European Transport Networks)